

۵ مستقبل

مدل هادی تلاش اقتصادی برکت

پرورش گاو

کمیته تحقیق و توسعه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۵ مستحب

مدل هادی تلاش اقتصادی برکت

پرورش گاو

بنیاد برکت

وابسته به ستاد اجرایی فرمان حضرت امام (ع)

عنوان و نام پدیدآور : مهتاب ۵: مدل هادی تلاش اقتصادی برکت «پرورش گاو» / پدیدآورنده کمیته تحقیق و توسعه بنیاد برکت. مشخصات نشر : تهران: طرحان، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری : ۹۲ ص. : مصور(رنگی)، جدول(رنگی).
شابک : ۹-۲۹-۷۵۴۰-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی : فیپا
عنوان دیگر : مدل هادی تلاش اقتصادی برکت پرورش گاو.
موضوع : گاوداری -- ایران
Dairy farming -- Iran : موضوع
شناسه افزوده : بنیاد برکت. کمیته تحقیق و توسعه
رده بندی کنگره : SF۲۲۷/الف۹م۹ ۱۳۹۷
رده بندی دیویی : ۶۳۶/۲۱۴۲۰۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی : ۵۴۶۷۹۸۵

مهتاب ۵ مدل هادی تلاش اقتصادی برکت «پرورش گاو»

پدیدآورنده: کمیته تحقیق و توسعه بنیاد برکت
ناشر: انتشارات طرحان
گرافیک: حسین خلیلی
نوبت چاپ: اول
شمارگان: ۱۵۰۰ نسخه
شابک: ۹-۲۹-۷۵۴۰-۶۰۰-۹۷۸
تاریخ انتشار: پاییز ۱۳۹۷
قیمت: ۳۰۰,۰۰۰ ریال
کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به بنیاد برکت است.

نشانی: تهران، میدان آرژانتین، خیابان خالد اسلامبولی (وزرا)، خیابان بیست و یکم، پلاک ۱۱،
کمیته تحقیق و توسعه بنیاد برکت
تلفن: ۸۸۷۲۸۲۶۳ - دورنگار: ۸۸۷۱۸۳۱۹

فهرست مطالب

فهرست مطالب

۷ سخن آغازین
۱۵ مقدمه
۱۷ گاوها چگونه حیواناتی هستند
۲۰ هدف از پرورش گاو
۲۱ آشنایی با نژادهای مختلف گاو
۲۲ نژادهای خارجی
۲۴ نژادهای ایرانی
۳۱ گاوها را در چه محلی نگهداری کنیم
۳۳ اصول صحیح احداث جایگاه دام
۳۸ متوسط زیربنای جایگاه دام
۴۱ گاوها را چگونه تغذیه کنیم
۴۱ غذای مناسب
۴۶ جیره مناسب دام
۵۰ اصول جیره بندی غذایی
۵۹ گاوها گرفتار چه بیماری هایی می شوند

۶۰	تب برفکی
۶۰	طاعون گاوی
۶۱	شاربن (سیاه زخم)
۶۱	شاربن علامتی (سیاه پا)
۶۱	تیلربوز (زردی)
۶۲	پاستور لوز (خشه خشه)
۶۲	بروسلوز (تب مالت)
۶۳	سل گاوی
۶۵	بیمه دام
۶۵	خطرات تحت پوشش در بیمه عمومی
۶۶	خطرات تحت پوشش در بیمه تکمیلی
۷۳	توجیه اقتصادی طرح پرورش گاو شیرده
۸۳	توجیه اقتصادی طرح پرورش گوساله پرواری
۹۱	فهرست منابع

سخن آغازین

از مهم ترین اهداف کلان توسعه، رشد اقتصادی، ایجاد رفاه اجتماعی و افزایش درآمد سرانه مردم و کاهش بیکاری است. با توجه به شرایط، پتانسیل و اهمیتی که روستاها دارا می باشند، توسعه و عمران روستایی در دهه های اخیر، همواره یکی از دغدغه های اصلی در ایران و اکثر کشورهای در حال توسعه بوده است. در بسیاری از کشورها، توسعه روستایی به مثابه راهبردی با اهمیت برای تأمین نیازهای اساسی و توزیع عادلانه ثروت تلقی شده و بر این اساس از شیوه ها و الگوهای متنوعی برای توسعه روستایی استفاده شده است که عمدتاً از دستاورد مطلوبی برخوردار نبوده اند به طوری که هنوز هم سهم جوامع روستایی در بسیاری از کشورها از توسعه و پیشرفت، بسیار اندک است و اکثر فقراى این کشورها یا در روستاها به سر می برند و یا شهرنشینانی عمدتاً حاشیه نشین با منشاء روستایی اند.

مطالعات انجام شده در دهه های اخیر، بیانگر آن است که هر یک از الگوهای توسعه بدون در نظر گرفتن شرایط اجتماعی - اقتصادی جوامع و با اعمال مدیریت با رویکردی از بالا به پایین به اجرا می آیند؛ به دلیل نادیده انگاشتن نقش مردم و جوامع محلی در تصمیم گیری ها معمولاً با چالش های زیادی مواجه می شوند که هم از نظر اقتصادی پرهزینه اند و هم از نظر اجتماعی

ناپایدار و غالباً حتی به هدف های از پیش تعیین شده نیز نمی رسند.

الگوهای توسعه اقتصادی-اجتماعی جامعه محور، ضمن توانمندسازی مردم، زمینه های مشارکت فعال آنان را در برنامه های توسعه فراهم می آورند. مسئولیت پذیری اجتماعی آحاد مردم و مشارکت سازمان های مردم نهاد، شاکله اصلی این رویکرد است. گروه های سازمان یافته مردمی، بواسطه بهره مندی از ظرفیت های نوآوری، خوداتکایی در پاسخگویی به نیازهای محلی و ارائه خدمات مناسب از مزیت نسبی در مسیر پیشبرد توسعه در سطح محل، برخوردار هستند. رویکرد اجتماع محور به توسعه پایدار و پروژه های اجرایی و برنامه ریزی پایین به بالا یکی از مهمترین رویکردهای اصلی در اقتصاد مقاومتی می باشد. این رویکرد می تواند در برنامه های توسعه مناطق روستایی و شهرستانهای محروم کشور ضامن موفقیت و پایداری برنامه های توسعه ای باشد. بکارگیری رویکرد مشارکتی در امر توسعه و اجرای برنامه های توانمندسازی در سطح محلی از یک سو روند اجرای طرح ها را تسهیل می کند و مقبولیت اجتماعی را به دنبال دارد و از سوی دیگر منافع طرح ها و برنامه ها به صورت مستقیم به جامعه محلی برمی گردد. در حالیکه، برنامه ها و پروژه های توسعه متکی به رهیافت های تمرکزگرا و یکسویه هرچند ممکن است در ابتدا با تحولات قابل توجهی در مقطعی از زمان همراه باشد، ولی عملاً به برکنار ماندن مردم از جریان توسعه و حتی گرفتار آمدن آنان در دام وابستگی منجر می شود که در بسیاری از موارد میزان اعتماد به نفس، قدرت تصمیم گیری و ظرفیت مدیریت جوامع نیز تحلیل می رود. مطالعات و بررسی های انجام شده توسط کمیته تحقیق و توسعه بنیاد، با محوریت مبانی نظری، مطالعات تطبیقی ملی و بین المللی و تجربیات کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه، حاکی از آن است که در دوران صنعتی و مدرن شدن، کشورهای پیشرفته از فرصت های بکری در بخش های صنعت، کشاورزی و خدمات برخوردار بوده و بواسطه فناوری حاصل از عصر صنعتی شدن، در یک فضای رقابتی، به تشویق سرمایه گذاری در مقیاس بزرگ و تولید انبوه پرداخته اند. در این مسیر استفاده از بازارهای جهانی، تأمین منابع از کشورهای مختلف و مدیریت قیمت تمام شده نیز، خود گامی مؤثر در حل مشکل اشتغال بوده است. در ادامه اقداماتی مانند استانداردسازی،

سخن آغازین

سخن آغازین

بهبود فناوری‌ها و ... موجب شده است تا آن کشورها عهده‌دار نقش اصلی و پیشرو در بازارها گردیده و بدین ترتیب زمینه توسعه کسب و کار و به تبع آن توسعه اشتغال، برای آن کشورها فراهم شده است.

متأسفانه با گذشت این روند و نقش‌پذیری کشورها در بازارها و تصرف سهم‌های اصلی بازار، فضا و موقعیت برای کشورهای در حال توسعه محدود و کم شده است. در این راستا کشورهای در حال توسعه از یک طرف با اشباع نسبی بازارهای جهانی، عدم برخورداری از قدرت سیاسی - اقتصادی و عدم دسترسی به فناوری‌های پیشرفته مواجه شده و از طرف دیگر فرهنگ مصرف در این کشورها نفوذ یافته است. بنابراین، برای کشورهای در حال توسعه، دیگر این امکان فراهم نمی‌شود تا بتوانند صرفاً از همان روش‌های تجربه شده، به تولید و رشد اشتغال بپردازند. چراکه مختصات محیط و ویژگی‌های عرضه و تقاضا تغییر کرده است و بدین ترتیب طراحی و مدیریت فرایند تولید و توسعه اشتغال، در این دوره سخت‌تر و پیچیده‌تر از قبل خواهد بود.

در همین رابطه، ایران نیز به عنوان یک کشور در حال توسعه، از قبل از پیروزی انقلاب اسلامی به عنوان عنصری از زیرمجموعه قدرت‌های حاکم و با اعمال سیاست‌های توسعه‌ای نظیر کشورهای پیشرفته و توسعه یافته، اقدام به حمایت از توسعه سرمایه‌گذاری در فضای رقابتی نموده است. نتیجه اجرای این نوع سیاست‌ها، تمرکز سرمایه‌ها در شهرهای بزرگ و مرفه شدن شهرهای برخوردار بوده و همین سیاست از سویی دیگر موجب افزایش مهاجرت از روستاها و شهرهای محروم با هدف استفاده از فرصت‌های شغلی ایجاد شده در شهرهای بزرگ گردیده است. به نحوی که در برابر رشد و توسعه برخی از شهرهای بزرگ، بسیاری از دیگر شهرها و نیز روستاها، سرانجامی غیر از حرکت به سمت فقر، فلاکت و محرومیت بیشتر، نداشته‌اند.

توسعه اجرای این سیاست و تمرکز بر سرمایه‌گذاری در شهرهای بزرگ و فراموش کردن سایر شهرهای کوچک و بویژه روستاها، موجب شده است که نسبت روستانشینی جمعیت از حدود ۶۱ درصد در سال ۱۳۳۵ به حدود ۲۵٫۹ درصد در سال ۱۳۹۵ کاهش یابد. در این راستا باید توجه داشت این روند کاهشی و تغییر بافت جمعیتی و نیز آمایشی، علیرغم تلاش‌های مؤثر

دولت‌ها در دوران پس از انقلاب اسلامی در حوزه تأمین زیرساخت‌ها نظیر ایجاد و توسعه راه، آب، برق، مدرسه و درمانگاه و همچنین ساماندهی شوراها و سایر مجموعه اقدامات اجتماعی، رخ داده است. هم‌اکنون روستاهای بسیاری در ایران وجود دارند که از امکانات زیربنایی مناسب برای زندگی و سکونت دائمی، بهره‌مند هستند اما روستاییان به دلیل عدم برخورداری از شغل مناسب (درآمدزا) و محدودیت تولید، به شهرها مهاجرت نموده و آن روستاهای بهره‌مند از زیرساخت‌ها، خالی از سکنه شده‌اند.

یکی از مأموریت‌های اصلی بنیاد برکت، وابسته به ستاد اجرایی فرمان حضرت امام (ره)، توسعه کسب و کار پایدار و توانمندسازی اقتصادی و اجتماعی جوامع محروم مبتنی بر مزیت‌های نسبی مناطق است. در راستای تحقق این مأموریت، تدوین راه‌کارهای نوآورانه به منظور جلب مشارکت فراگیر جامعه محلی و توان‌افزایی آنان به منظور ارتقای سطح رفاه مردم و ایجاد زمینه توسعه پایدار در مناطق هدف در اولویت کار بنیاد برکت قرار گرفت. نتیجه این تمرکز، طراحی الگوهای مختلف برای فقرزدایی و محرومیت‌زدایی بر مبنای تعریف و اجرای سلسله‌مطالعات پژوهشی و میدانی، بررسی هدفمند تجربیات گوناگون ملی و بین‌المللی در حوزه محرومیت‌زدایی بوده است که در هر یک از این الگوها و روش‌های تدوینی، علاوه بر ترسیم مسیر، به نحوه سازماندهی و چگونگی مشارکت سایر بخش‌ها اعم از بخش عمومی، خصوصی، سازمان‌های مردم‌نهاد، تعریف نقش هر یک از ذینفعان، تکمیل زنجیره تأمین هر فعالیت و نقش مردم جامعه محلی، توجه ویژه شده است.

در همین راستا، بنیاد برکت، الگویی را با توجه به شرایط و ویژگی‌های مناطق مختلف کشور با تمرکز بر سطحی گسترده‌تر تدوین کرده است. این الگو تحت عنوان «آیین نامه سرمایه‌گذاری مردمی و اشتغال نیروی انسانی - آسمان» به دنبال ایجاد رشد فراگیر در مناطق محروم و توسعه کسب و کار و اشتغال، تحت رویکرد اصلی معیشت پایدار است. «آسمان» راهی برای ایجاد پیوند میان سرمایه اجتماعی و اقتصادی در یک جامعه با تمام فرصت‌ها و محدودیت‌های دنیای واقعی است که میان توانمندی جامعه و بازارهای محلی، پلی از جنس مشارکت، توسعه اجتماعی و

سخن آغازین

سخن آغازین

اقتصادی می‌زند و زمینه تقویت چرخه عرضه و تقاضا را به عنوان زیربنای درآمدزایی و اشتغال، در سطحی نظیر یک شهرستان فراهم می‌آورد.

«آیین نامه فقرزدایی و توان‌افزایی برکت - آفتاب» یکی دیگر از الگوهای مورد عمل بنیاد است که با هدف کمک به تسریع فرآیند فقرزدایی از طریق توانمندسازی جوامع محلی مبتنی بر بهره‌گیری از رویکرد مشارکتی و اقدام اجتماعی به جای تصدی‌گری، تدوین شده است. تحت گستره «آفتاب»، پیش از تعیین ظرفیت‌های محلی برای انجام و توسعه کسب و کار، فرایند توانمندسازی آغاز می‌شود تا مردم جامعه محلی بتوانند به صورت فعال در تصمیم‌گیری‌ها و پذیرش مسئولیت، ایفای نقش نمایند. بی‌تردید بنیاد برکت بر این باور است که غلبه بر فقر و محرومیت، نیازمند آن است که مردم، خود از توانمندی لازم برای شناخت فرصت‌ها و محدودیت‌های محیطی برخوردار گردیده و مهارت و دانش زندگی در شرایط محیطی را کسب نمایند.

و در نهایت «مهتاب» یا «مدل هادی تلاش اقتصادی برکت» به عنوان ضلع سوم و حلقه تکمیل‌کننده «مدل توسعه روستا» تلقی می‌شود. «مهتاب» در پی آن است تا با ارائه طرح‌ها و مدل‌های کسب و کار خرد با توجه به زمینه‌ها و ظرفیت‌های روستایی، پیوند دهنده مجموعه‌های «آسمان» و «آفتاب» باشد. اگر در آسمان به دنبال تولید خانگی و خرد هستیم و در آفتاب در جستجوی پشتیبانی و تأمین چرخه تولید، در مهتاب مدل‌های کسب و کار را به منصفه ظهور می‌گذاریم. (شمای کلی مدل توسعه اقتصادی روستا در پایان همین بخش ارائه شده است).

کسب و کارهای کوچک روستایی از قابلیت‌های خاصی برخوردارند که با استفاده از آنها می‌توان تأثیر قابل توجهی بر توسعه اقتصادی و اجتماعی روستا گذاشت. با این حال فقدان مدل و طرح مناسب یکی از عوامل مهمی است که مانع از رونق این قبیل کسب و کارها و توجه مناسب روستا نشینان به آنها شده است. از این رو، کمیته تحقیق و توسعه بنیاد برکت سعی کرده است تا با فراهم آوردن مجموعه «مهتاب» این مانع را برطرف کرده و با ارائه مدل‌ها و طرح‌های متناسب با شرایط محلی و روستایی، گامی در راستای رونق و شکوفایی کسب و کارهای مذکور بردارد.

نظر به تعدد و تنوع زمینه‌های کسب و کار در روستاها، «مهتاب» به صورت یک مجموعه و سلسله وار منتشر می‌شود. کتاب حاضر، پنجمین شماره از مجموعه مهتاب است که به پرورش گاو اختصاص دارد. پرورش گاو، یکی از کسب و کارهایی است که از گذشته تا به امروز در مناطق روستایی رواج داشته است. گاو از جمله حیواناتی است که از ارزش اقتصادی زیادی برخوردار است و محصولات متنوعی از قبیل گوشت، شیر، چرم و... تولید می‌کند که همه این محصولات، از بازار مصرف مناسبی برخوردار هستند. بر همین اساس شماره حاضر از مهتاب را به این حرفه اختصاص داده ایم تا روستائیان و افراد علاقمند ضمن آشنایی با اصول و شیوه پرورش این حیوان بتوانند برای خود در این حوزه فرصت شغلی تعریف کنند و به اشتغال بپردازند.

ومن الله التوفیق

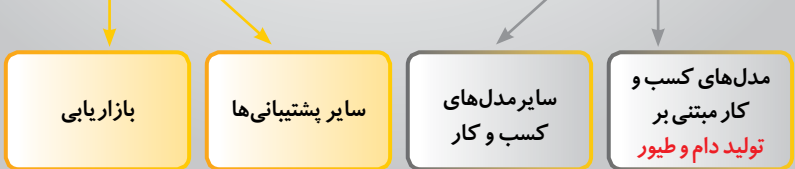
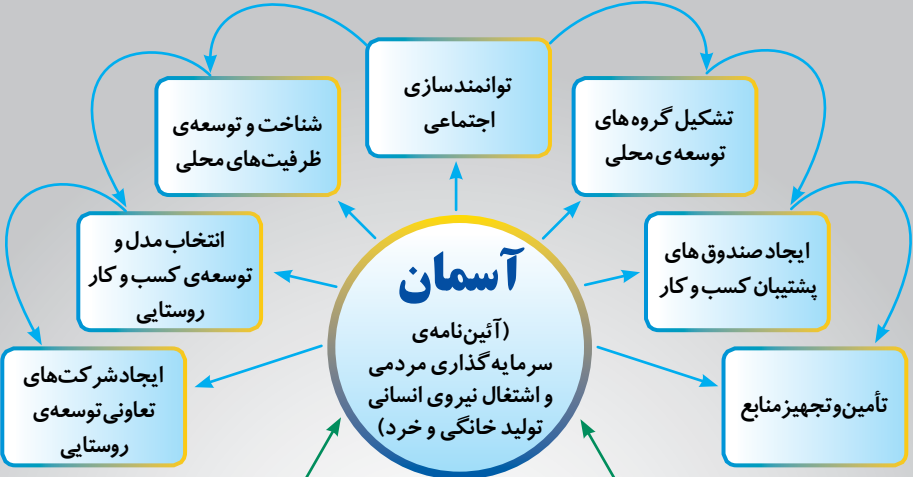
محمود عسکری آزاد

رئیس کمیته تحقیق و توسعه بنیاد برکت

سخن آغازین

مهتاب

(مدل هادی تلاش اقتصادی برکت)

پرورش گاو

مقدمه:

پرورش گاو از دیرباز در ایران رواج داشته است و همواره بخشی از جمعیت از این راه ارتزاق می کرده‌اند. در سیستم نگهداری روستایی، گاوها ضمن استفاده از محصولات علوفه‌ای کشاورزی و باغی، با استفاده از بقایای محصولات زراعی و باغی و در برخی موارد پس‌چر محصولات و کشتزارهای کم‌بازده، به پایداری تولیدات کشاورزی نیز کمک نموده‌اند. علاوه بر این، امروزه شیر و گوشت به عنوان دو منبع اصلی پروتئین برای سلامت و رشد افراد، نقش عمده‌ای در زندگی بشر ایفا می‌کنند. با توجه به اینکه گاو، بهره‌وری مناسبی در تولید شیر و گوشت دارد، می‌تواند مورد توجه افراد علاقمند به تولید و کسب و کار قرار بگیرد. از این رو، این حوزه با به کارگیری افراد غیرفعال خانواده‌های روستایی می‌تواند نقش قابل توجهی در اشتغال مولد و افزایش درآمد سرانه افراد داشته باشد.

بر این اساس سعی می‌کنیم در ادامه با اصول پرورش گاو آشنا شویم به طوری که پایان این کتاب، نقطه شروعی باشد برای افرادی که تمایل دارند از این طریق کسب درآمد کنند.

تعاریف و مفاهیم:

واحد پرورش گاو شیری: به واحد گاوداری ای گفته می‌شود که در آن گاو به منظور تولید شیر پرورش داده می‌شود.

واحد پرواربندی گوساله: به واحد گاوداری ای گفته می‌شود که در آن به طور عمد گوساله‌های نر جوان برای دوره مشخصی به منظور افزایش وزن و تولید گوشت، پرورش داده می‌شوند.

گاو اصیل: گاو نژاد خالص خارجی را اصطلاحاً گاو اصیل می‌نامند. مانند نژادهای هلشتاین، سیمنتال و ...

گاو آمیخته (دورگ): گاوی است که از تلاقی یک نژاد خالص (پدر) با گاوهای بومی یا آمیخته (مادر) و یا تلاقی دو نژاد خالص (مختلف) حاصل می‌شود.

گاو بومی: به گاو ایرانی گفته می‌شود که طی سالیان متمادی با شرایط محیطی سازگار شده و در برابر بیماری‌ها و آلودگی‌های محیطی مقاوم شده است.

دام شیرده: به دام ماده‌ای گفته می‌شود که زایمان کرده و در حال شیردهی است.

دام خشک: به دام ماده‌ای گفته می‌شود که زایمان کرده و دوره شیردهی پس از آن زایمان را به اتمام رسانده است. آن دسته از دام‌های ماده‌ای که شیردهی آنها به هر دلیل دیگر قطع شده باشد نیز در این گروه قرار می‌گیرند.

تلیسه: به گوساله ماده ۱۲ ماهه یا بیشتر که هنوز زایش نکرده باشد، تلیسه گفته می‌شود (مرکز آمار، ۱۳۹۵).

مقدمه

گاوها چگونه حیواناتی هستند؟

گاو، حیوانی علفخوار و نشخوار کننده است و مانند سایر نشخوار کنندگان معده ای چهار قسمتی متشکل از شکمبه (سیرابی)، نگاری، هزارلا و شیردان دارد. در فک بالا، دندان های پیشین و نیش وجود ندارد و تنها از دندانهای آسیا برخوردارند و بر عکس، در فک پایین دندانهای نیش و پیشین وجود دارند.

گاوها حیواناتی هستند که در تمام سال، قادر به انجام زاد و ولد می باشند. طول حاملگی این حیوان ۹ ماه بوده و غالباً تک قلو زامی باشد. اگر چه به ندرت دو قلو زائی و چند قلو زائی نیز دیده شده است. گوساله ماده پس از رسیدن به سن بلوغ جنسی، که از ۱۰ ماهگی به بعد است به طور میانگین هر ۲۱ روز یکبار فحل می آید و آماده باردار شدن است.

دقت دید گاو یک پنجم انسان است. گاوها رنگ های با طول موج بلند را به خوبی تشخیص می دهند (مانند زرد، نارنجی، قرمز) اما در تشخیص طول موج های کوتاه یعنی آبی، خاکستری و سبز، مشکل دارند. از آنجا که چشم های گاو در دو طرف سرش قرار گرفته است زاویه دیدی ۳۳۰ درجه ای دارد. با این حال، فقط می تواند جاهایی که مستقیماً در جلوی سرش قرار گرفته اند

را تخمین بزنند، چون برای دیدن به اطلاعاتی که از هر دو چشم مخابره می شود نیاز دارد. به همین خاطر توصیه می شود از پهلو یا گوشه به یک گاو عصبی نزدیک شوید و بر عکس، به یک گاو آرام، از روبرو نزدیک شوید تا شما را ببیند.

فرکانس های بالا را بهتر از انسان می شنوند. با این حال، به سختی جهت صدا را تشخیص می دهند. نژادهای شیری به صدا و لمس حساس تر از نژادهای گوشتی هستند.

از نظر بویایی، مانند بسیاری از مهره داران دیگر، بوی اجسام جاندار و بی جان را تشخیص می دهند و از آن برای تنظیم رفتارهای جنسی، تغذیه ای و یارفتارهای اجتماعی استفاده می نمایند. گاو، شامه حساس و مطمئنی دارد و اشیاء خارجی را بیشتر با بویایی خود تشخیص می دهد. مثلاً برای هدایت گاو نر و شرور از تکه ای از لباس مراقب قبلی می توان استفاده کرد. دامدار باید گهگاهی اجازه بوئیدن و لیسیده شدن را به گاو بدهد.

گاوها چگونه

حیواناتی

هستند

از حیث چشایی، چهار مزه اصلی مرتبط با نیازهای فیزیولوژیکی که شامل شیرینی (تأمین انرژی)، شور (تعادل الکترولیتها)، تلخی (خودداری از خوراک سموم) و ترشی (تنظیم PH) است را می توانند شناسایی کنند.

از نظر دمایی، دمای پایین به ندرت باعث تنش در گاو می شود و دمای بحرانی پایین برای گاو بالغ منفی ۲۲ درجه است به شرطی که دسترسی به آب و علوفه باشد. با این حال گاوها در دمای بالا به سرعت مستعد تنش گرمایی هستند.

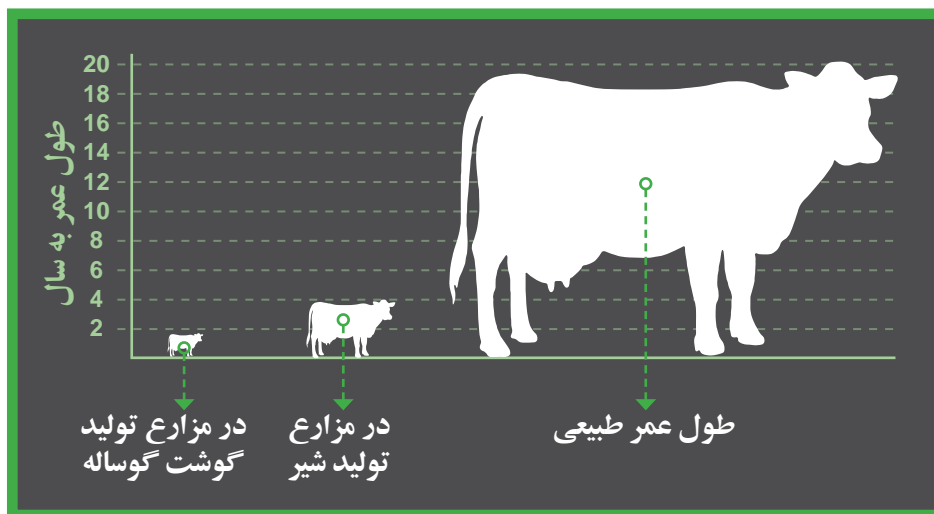
طول عمر طبیعی گاوها حدود ۲۰ سال است. با این حال، گاوهایی که به منظور تولید شیر نگهداری می شوند بعد از ۴ یا ۵ سال به دلیل کاهش میزان شیردهی، حذف و راهی کشتارگاه می شوند و گوساله هایی که به منظور تولید گوشت نگهداری می شوند بعد از چند ماه پروار، سلاخی می شوند.

گاوها چگونه

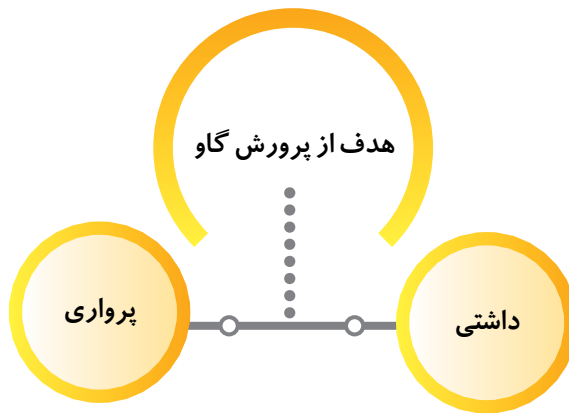
حیواناتی

هستند

هدف از پرورش گاو

پرورش گاو می تواند به منظور بهره برداری به صورت داشتی؛ اعم از نژاد شیری و گوشتی، تولید اسپرم، یا با هدف تولید تلیسه آمیخته و اصیل و یا به صورت پرواربندی گوساله صورت گیرد.

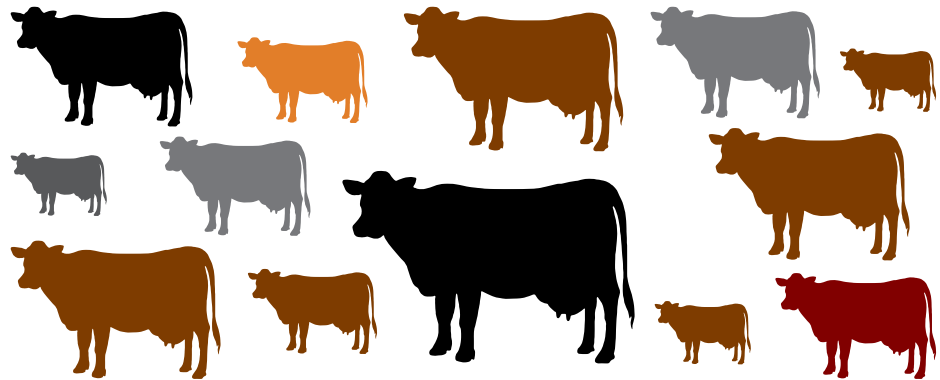
هدف از

پرورش گاو

آشنایی با نژادهای مختلف گاو

نژادهای گاو بسیار زیاد هستند. به طور کلی بسته به نوع استفاده‌ای که از گاو می‌شود، به نژادهای گوشتی، شیری و دو منظوره تقسیم می‌شود که هر یک از آنها شامل انواع گوناگونی می‌باشند. به طور کلی، در ایران گاوهارا به دو دسته نژاد خارجی (اصیل) و نژاد ایرانی (بومی) تقسیم بندی می‌کنند که هر یک از این دسته‌ها از تنوع نژادی زیادی برخوردار هستند. در این بخش به معرفی دو نمونه از نژادهای خارجی و چند نمونه از نژادهای ایرانی این حیوان، پرداخته می‌شود.

نژادهای خارجی

هلستاین:

منشأ اصلی این نژاد، کشور هلند است. هلستاین، از بزرگترین نژادهای شیری جهان است. دارای بدنی حجیم و درشت بوده و اتصال پستانها به بدن، در این گاو بسیار مناسب است. رنگ آن ممکن است سیاه یکدست یا دارای لکه های سیاه و سفید باشد. میانگین وزن

نرهای این نژاد ۱۰۰۰ تا ۱۲۰۰ کیلوگرم و میانگین وزن ماده های آن، ۶۰۰ تا ۷۰۰ کیلوگرم است. این نژاد، به دلیل رشد نسبتاً سریع و تولید لاشه ای بسیار مطلوب، از نظر تولید گوشت هم دارای اهمیت است و در بین نژادهای شیری بهترین لاشه را دارد. میانگین تولید شیر این نژاد در حدود ۷۸۹۶ لیتر است. گوساله ماده در ۱۵ ماهگی یعنی وزنی حدود ۳۶۲ کیلوگرم، قادر به جفت گیری است و عمر مفید آن ۶ سال است (حاج سیدجواد، ۱۳۸۷: ۴۸-۴۶).

سیمتال:

منشأ این نژاد، کشور سوئیس است. رنگ بدن این گاو، سیاه و سفید، قرمز و سفید خال خالی و گاهی اوقات یکدست قرمز رنگ است. این نژاد جثه ای متوسط تا بزرگ، استخوان بندی قوی و عضلات خوبی دارد. اتصال پستان به بدن مناسب است و توانایی تولید شیر زیادی

آشنایی با

نژادهای مختلف

گاو

دارند. وزن نر این نژاد ۱۲۰۰ کیلوگرم و میانگین وزن ماده آن ۷۵۰ کیلوگرم می باشد. این نژاد دو منظوره است. یعنی می توان هم به عنوان دام شیری و هم دام گوشتی از آن استفاده کرد. میانگین تولید شیر آن در یک دوره شیردهی حدود ۵۱۰۰ لیتر است. از نظر پروراندی افزایش وزن آن، در حدود ۱۳۰۰ کیلوگرم در روز است.

خلاصه ای از وضعیت تولیدی نژادهای خارجی

آشنایی با

نژادهای مختلف

گاو

ردیف	نژاد	میانگین تولید شیر (لیتر)	میانگین افزایش وزن روزانه (گرم)
۱	هلشتاین	۷۸۹۶	۱۰۰۰
۲	سیمنتال	۵۱۰۰	۱۳۰۰

نکته: بزرگترین مزیت گاوهای اصیل میزان بالای تولید شیر و افزایش وزن مناسب روزانه آنها است که البته خوراک بیشتری نسبت به نژاد بومی نیز مصرف می کنند و بالطبع هزینه نگهداری آنها نیز بیشتر است. ضمن اینکه، نسبت به بیماریها بسیار حساس تر از نژاد بومی هستند و میزان مصرف آب بالایی دارند به طوری که بر حسب میزان تولید شیر از ۱۰۰ تا ۱۸۰ لیتر آب به طور روزانه مصرف دارند.

نژادهای ایرانی

نژاد سرابی

پراکندگی این نژاد به طور عمده در منطقه سراب و اطراف شهرستانهای میانه، اردبیل، خوی و حتی اطراف تهران و کرج و همچنین در شمال کشور و مناطق نزدیک گردنه حیران بوده و توسط دامداران سنتی، نگهداری می شود. در اکثر شهرستانهای کشور برای پروراندی استفاده می شود. جمعیت این نژاد حدود ۵ هزار

رأس است. رنگ بدن گاو سرابی طیف های متنوعی دارد و به طور کلی از زرد روشن تا قهوه ای سوخته متغیر است و گاهی اوقات به رنگ زرد بالکه های سفید نیز دیده شده است. میانگین وزن نر این نژاد حدود ۶۰۰ کیلوگرم است و میانگین وزن ماده آن حدود ۵۰۰ کیلوگرم است. حداکثر شیر تولیدی گاو سرابی در یک دوره شیردهی حدود ۲۸۵۲ لیتر است. میانگین افزایش وزن گوساله نر حدود ۷۶۰ گرم و گوساله ماده حدود ۶۲۵ گرم در روز بوده است. وزن گوساله نر این نژاد در بدو تولد حدود ۲۶ کیلوگرم و ماده آن حدود ۲۲,۵ کیلوگرم می باشد و در سن ۱۵ ماهگی قادر به جفت گیری است.

نژاد سیستانی

موطن اصلی این نژاد، منطقه سیستان است. این گاو، عمدتاً در دشت سیستان و منطقه هامون پراکنده است و در شهرستان های خاش و زاهدان نیز برای پروراندی نگه داری می شود. جمعیت آن بر اساس آمار موجود، ۱۳۹ هزار رأس است. اغلب، گاو نر و ماده این نژاد، فاقد شاخ یا دارای

آشنایی با

نژادهای مختلف

گاو

شاخ کوتاه و کلفتی است. رنگ اغلب این گاوها سیاه بوده ولی به رنگهای دیگر نیز دیده شده است. گاو سیستانی از نظر جثه بر کلیه گاوهای بومی و به طور نسبی بر گاوهای خارجی برتری دارد. این نژاد در پروراندی بسیار ممتاز است. میانگین افزایش وزن روزانه گوساله پروری در سنین ۱۳ تا ۱۷ ماهگی حدود ۱۳۸۰ گرم است.

میانگین تولید شیر این نژاد در یک دوره شیردهی حدود ۱۲۶۲ لیتر است. میانگین طول دوره شیردهی این گاو ۲۲۶ روز و میانگین طول دوره خشک آن ۱۶۷ روز است. وزن تولد گوساله های نر حدود ۲۴ کیلوگرم و وزن تولد گوساله های ماده حدود ۲۱٫۸ کیلوگرم است و میانگین فاصله بین دو زایمان حدود ۴۱۳ روز است.

آشنایی با

نژادهای مختلف

گاو

نژاد گلپایگانی

منطقه پراکنش این نژاد استان اصفهان و استانهای همجوار است. دارای جثه ای کوچک است و از تنوع رنگ برخوردار است. این گاو قدرت تحمل زیادی در برابر تغییرات محیطی دارد و خود را سازگار می کند. کم توقعی نسبت به خوراک و طول عمر اقتصادی قابل ملاحظه، از جمله دلایل اهمیت پرورش این نژاد است.

میانگین تولید شیر گاو گلپایگانی حدود ۸۲۴ لیتر است. متوسط طول دوره شیردهی حدود ۱۸۸ روز است. میانگین افزایش وزن روزانه این گاو ۴۷۷ گرم است. میانگین سن باروری تلیسه های این نژاد حدود ۱۶٫۵ ماه است.

نژاد مازندرانی

مازندران دارای گاوهای بومی با جثه متوسط است. این گاوها عموماً به صورت گله ای و در داخل جنگل پرورش داده می شوند. رنگ غالب در این نژاد معمولاً سیاه است ولی رنگهای قرمز و سفید نیز دیده شده است. میانگین شیر تولیدی این نژاد در حدود ۱۳۹۴ لیتر است که به طور متوسط ۲۴۶ روز

شیر تولید می کند. تلیسه ها در اولین جفت گیری حدوداً ۳۰ ماهه هستند و سن اولین زایش در این گاو حدود ۴۲ ماهگی است.

آشنایی با

نژادهای مختلف

گاو

نژاد دشتیاری

مناطق پراکنش این گاو شهرستانهای ایران شهر، چابهار، نیک شهر، سراوان، خاش و زاهدان می باشد که ۸۴ درصد این نژاد در سه شهر چابهار، نیک شهر و ایران شهر پراکنده هستند. میانگین وزن نر این نژاد ۳۵۲ کیلوگرم و میانگین وزن ماده آن حدود ۲۸۱ کیلوگرم است. میانگین تولید شیر نیز در طی دوره

شیردهی حدود ۱۰۴۹ لیتر است و ۲۴۴ روز شیر می دهد.

نژاد تالشی

محل اصلی پراکنش این نژاد، در تالش است که البته در بخش های دیگر استان گیلان تا

استان اردبیل نیز به صورت پراکنده پرورش داده می شود. این گاو جثه ای متوسط دارد. میانگین وزن ماده آن ۳۲۰ کیلوگرم و میانگین وزن نر آن ۴۱۰ کیلوگرم است. میانگین افزایش وزن گوساله آن حدود ۵۸۱ گرم در روز است. میانگین تولید شیر این نژاد نیز حدود ۱۲۰۰ لیتر در یک دوره شیردهی ۳۰۰ روزه می باشد.

نژاد کردی

این نژاد در منطقه کردستان پراکنده است. دارای جثه ای کوچک بوده و اغلب به رنگ سیاه دیده شده است. میانگین تولید شیر این نژاد در یک دوره شیردهی ۲۰۶ روزه حدود ۷۲۷,۵ لیتر است.

آشنایی با

نژادهای مختلف

گاو

نژاد نجدی

در منطقه خوزستان پراکنده است و به نسبت دیگر گاوهای بومی جثه ای بزرگتر دارد. میانگین تولید شیر آن در یک دوره ۱۲۵ روزه، ۸۷۵ لیتر است و میانگین افزایش وزن روزانه آن حدود ۵۸۴ گرم است (حاج سیدجوادی، ۱۳۸۷: ۲۲۹-۲۱۵).

خلاصه ای از وضعیت تولیدی نژادهای ایرانی

ردیف	نوع نژاد	میانگین تولید شیر (کیلوگرم)	متوسط افزایش وزن روزانه (گرم)
۱	سرابی	۱۴۷۷	۹۰۴
۲	سیستانی	۱۲۶۲	۱۳۸۰
۳	گلپایگانی	۵۸۰	۸۹۴
۴	مازندرانی	۱۳۹۴	-
۵	دشتیاری	۹۶۳	-
۶	تالشی	۶۴۵	۵۸۱
۷	کردی	۷۲۷,۵	-
۸	نجدی	۸۷۵	۵۸۴
۹	میانگین	۹۹۰,۴	۸۵۶

منبع: (برگرفته از حاج سیدجوادی، ۱۳۸۷ و مردانی، ۱۳۹۴)

آشنایی با

نژادهای مختلف

گاو

نکته: بزرگترین حسن گاوهای ایرانی نسبت به نژاد خارجی مقاوم بودن آنها نسبت به بیماریها و هزینه‌های پایین‌تر نگهداری آنهاست که البته بهره‌وری پایین‌تری نیز نسبت به نمونه خارجی خود دارند.

نژاد آمیخته

دسته‌ای دیگر از گاوها نیز وجود دارد که به گاوهای آمیخته شهرت دارند. این گاوها از اختلاط گاوهای اصیل و گاوهای بومی بوجود آمده‌اند. که سبب شده است در مقایسه با گاوهای اصیل مقاومت بیشتری نسبت به بیماریها و سازگاری بهتری با محیط پیدا کنند و نسبت به گاوهای

بومی تولیدات بیشتری از نظر میزان شیردهی و افزایش وزن روزانه داشته باشند با این حال آمار دقیق و علمی از وضعیت تولیدی آنها در داخل وجود ندارد.

آمار جمعیت گاوها در ایران

ردیف	استان	گاو اصیل	گاو آمیخته	گاو بومی	جمع
۱	آذربایجان شرقی	۳۰,۵۰۰	۲۷۸,۸۰۰	۲۰۰,۹۰۰	۵۱۰,۲۰۰
۲	آذربایجان غربی	۱۲,۲۰۰	۲۴۶,۳۰۰	۱۸۲,۷۰۰	۴۴۱,۲۰۰
۳	اردبیل	۲۲,۳۰۰	۱۲۸,۷۰۰	۱۶۲,۱۰۰	۳۱۳,۱۰۰
۴	اصفهان	۱۸۴,۸۰۰	۳۴۷,۳۰۰	۲۰,۱۰۰	۵۵۲,۲۰۰
۵	البرز	۷۱,۲۰۰	۷۲,۴۰۰	۵۰۰	۱۴۴,۱۰۰
۶	ایلام	۱۱,۶۰۰	۲۸,۶۰۰	۴۳,۳۰۰	۸۳,۵۰۰
۷	بوشهر	۱,۲۰۰	۲۴,۴۰۰	۱۹,۰۰۰	۴۴,۶۰۰
۸	تهران	۲۰۳,۸۰۰	۲۰۷,۴۰۰	۹,۰۰۰	۴۲۰,۲۰۰
۹	جنوب استان کرمان	۸۰۰	۲۷,۳۰۰	۶۰,۹۰۰	۸۹,۰۰۰
۱۰	چهارمحال و بختیاری	۳۰,۳۰۰	۱۲۹,۲۰۰	۲۸,۴۰۰	۱۸۷,۹۰۰
۱۱	خراسان جنوبی	۹,۳۰۰	۵۶,۸۰۰	۱۱,۱۰۰	۷۷,۲۰۰
۱۲	خراسان رضوی	۱۲۰,۳۰۰	۳۲۵,۵۰۰	۲۷,۵۰۰	۴۷۳,۳۰۰
۱۳	خراسان شمالی	۱۰,۵۰۰	۵۲,۵۰۰	۱۵,۵۰۰	۷۸,۵۰۰
۱۴	خوزستان	۱۶,۲۰۰	۱۸۰,۳۰۰	۱۶۲,۳۰۰	۳۵۸,۸۰۰
۱۵	زنجان	۱۴,۱۰۰	۴۶,۴۰۰	۹۹,۲۰۰	۱۵۹,۷۰۰

آشنایی با

نژادهای مختلف

گاو

ادامه جدول آمار جمعیت گاوها در ایران

ردیف	استان	گاو اصیل	گاو آمیخته	گاو بومی	جمع
۱۶	سمنان	۲۳,۹۰۰	۵۴,۸۰۰	۳,۱۰۰	۸۱,۸۰۰
۱۷	سیستان و بلوچستان	۲,۱۰۰	۱۶,۶۰۰	۱۰۵,۳۰۰	۱۲۴,۰۰۰
۱۸	فارس	۷۶,۶۰۰	۲۳۵,۲۰۰	۹۴,۱۰۰	۴۰۵,۹۰۰
۱۹	قزوین	۶۸,۳۰۰	۱۷۱,۹۰۰	۱۱۷,۹۰۰	۳۵۸,۱۰۰
۲۰	قم	۲۷,۱۰۰	۵۳,۵۰۰	۲۹,۰۰۰	۱۰۹,۶۰۰
۲۱	کردستان	۵,۲۰۰	۴۵,۴۰۰	۲۰۲,۳۰۰	۲۵۲,۹۰۰
۲۲	کرمان	۳۱,۸۰۰	۷۶,۸۰۰	۲۰,۴۰۰	۱۲۹,۰۰۰
۲۳	کرمانشاه	۱۷,۷۰۰	۱۲۳,۷۰۰	۹۱,۸۰۰	۲۳۳,۲۰۰
۲۴	کهگیلویه و بویراحمد	۵,۲۰۰	۳۳,۱۰۰	۳۰,۶۰۰	۶۸,۹۰۰
۲۵	گلستان	۲۵,۴۰۰	۲۷۱,۹۰۰	۳۲,۷۰۰	۳۳۰,۰۰۰
۲۶	گیلان	۳,۹۰۰	۹۳,۵۰۰	۲۷۸,۷۰۰	۳۷۶,۱۰۰
۲۷	لرستان	۱۰,۰۰۰	۱۷۷,۳۰۰	۵۹,۶۰۰	۲۴۶,۹۰۰
۲۸	مازندران	۱۶,۴۰۰	۳۷۴,۷۰۰	۲۹۹,۴۰۰	۶۹۰,۵۰۰
۲۹	مرکزی	۲۵,۷۰۰	۲۱۲,۸۰۰	۱۹,۰۰۰	۲۵۷,۵۰۰
۳۰	هرمزگان	۵۰۰	۵,۳۰۰	۲۰,۷۰۰	۲۶,۵۰۰
۳۱	همدان	۱۷,۴۰۰	۳۰۱,۵۰۰	۵۷,۲۰۰	۳۷۶,۱۰۰
۳۲	یزد	۴۷,۲۰۰	۸۶,۳۰۰	۱۹,۱۰۰	۱۵۲,۶۰۰
۳۳	جمع	۱,۱۴۳,۵۰۰	۴,۴۸۶,۲۰۰	۲,۵۲۳,۴۰۰	۸,۱۵۳,۱۰۰
جمع کل					

آشنایی با

نژادهای مختلف

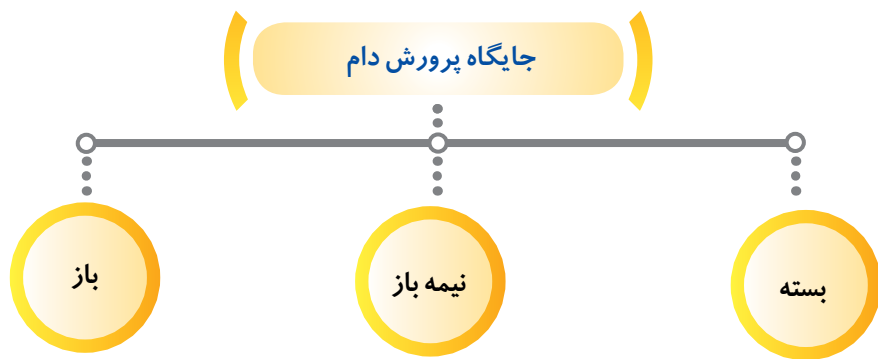
گاو

گاوها را در چه محلی نگهداری کنیم؟

جایگاه پرورش دام:

جایگاه، به ساختمان یا ساختمانهایی گفته می شود که برای به وجود آوردن شرایط مناسب زندگی و تولید برای دامها ساخته می شود. به طور کلی در گاوداریهای مدرن، به منظور نگهداری و پرورش گاو، سه نوع جایگاه باز، نیمه باز و بسته، مورد استفاده قرار می گیرد.

۱- **جایگاه باز:** در این نوع جایگاه دامدار با استفاده از حصارکشی ساده، فنس یا احداث فضای مسقف، آبشخور، آبخور و انبارهای ساده اقدام به پرورش دام می کند. در مناطق گرمسیری سایبان‌های ساده برای استراحت گاو شیری ساخته و اطراف سایبان‌ها معمولاً باز می باشد و با نصب و استفاده از فن، هواکش، کولرهای آبی و مه پاش ها، هوای محیط را در ساعات اوج گرمای تابستان برای دام ها خنک می نمایند.

۲- **جایگاه نیمه باز:** این نوع جایگاه‌ها در مناطق معتدل که دمای هوای محیط در زمستان ها بین صفر تا ۲۰ درجه سانتی گراد و در تابستان از ۱۸ تا ۳۸ درجه سانتی گراد است، احداث می شوند. دارای محوطه ای مسقف و یک طرف یا دو طرف باز و دارای آبشخور و آبخور و انبار و... می باشند.

۳- **جایگاه بسته:** این نوع جایگاه‌ها در مناطق سرد و برای کنترل بیشتر دام و عوامل محیطی احداث می شوند (یوسف جمال، ۱۳۹۴: ۶-۷).

گاوهارا در چه

محلی نگهداری

کنیم

هر جایگاه دام، یک سری شرایط را باید تأمین کند، از جمله مهمترین آنها:

- ۱- محیطی سالم و راحت برای گاوها
- ۲- شرایط کاری مطلوب برای افراد شاغل
- ۳- با سیستم های تغذیه، دوشش و جمع آوری مدفوع همخوانی داشته باشد.
- ۴- با اسلوبهای بهداشتی قابل اجرا هماهنگی داشته باشد.
- ۵- از نظر جنبه های اقتصادی قابل اجرا باشد
- ۶- حیوانات را از گرما، سرما، طوفان، باران و برف محافظت کند
- ۷- محیط مناسبی جهت نگهداری گو ساله ها داشته باشد (چاله چاله، ۱۳۷۲).

اصول صحیح احداث جایگاه دام:

جایگاه را باید در زمینی مسطح و خشک احداث نمود. ساختمان جایگاه بایستی پشت به باد بوده و از نظر برخورداری از نور خورشید، مناسب باشد.

جهت احداث جایگاه از مصالح ساختمانی مختلفی مانند سنگ، آجر، سیمان، چوب، آهن و غیره استفاده می گردد. نوع مصالح مورد استفاده در هر منطقه باد در نظر گرفتن قیمت آنها و رعایت مسائل بهداشتی تعیین می گردد. سقف و دیوارهای جایگاه باید در مقابل گرما و سرما عایق باشند (ایرانپور، ۱۳۹۵: ۴۲).

گاوها را در چه

محلی نگهداری

کنیم

هر جایگاه (بسته) از قسمتهای مختلفی تشکیل می شود که در زیر به توضیح آنها می پردازیم.

۱- جایگاه گاو شیرده: فضایی است که در آن گاوهای ماده و تلیسه ها نگهداری می شوند. کف جایگاه علاوه بر اینکه بایستی با کاه و کلش و پوشال تازه برای راحتی دام پوشانده شود، در صورت نیاز باید به صورت هفتگی نیز تمیز شود. کف، زبر و محکم باشد و بدنه جایگاه باید با دیوارهای صاف از مصالح ساختمانی ارزان قیمت ساخته شود و دیواره ها قابل شستشو و شعله افکنی باشد و دام در این محیط احساس آرامش کند (یوسف جمال، ۱۳۹۴: ۷).

۲- جایگاه گاو نر: گاو نر را جهت جفتگیری طبیعی گاوهای ماده و تلیسه هایی که به تلقیح مصنوعی جواب نداده اند، نگهداری می کنند (هر چند بهتر است تا حد امکان از نگهداری گاو نر اجتناب شود).

۳- جایگاه گوساله های نر زیر ۶ ماه: گوساله های شیرخوار تا مرحله از شیرگیری در آن نگهداری می شوند و به صورت باکس های نرده ای، فلزی یا چوبی یا دیوار کشی شده با کف نرم و قابل نظافت و شستشو با ابعاد ۹۰ در ۱۰۰ سانتیمتر عرض و ۱،۵-۱،۲ متر طول، برای نگهداری انفرادی گوساله ها ساخته می شود.

۴- جایگاه گوساله های نر زیر یک سال: برای تغذیه جهت پروراری و یا فروش به سایر واحدهای پرورابندی، گوساله نر در آن نگهداری می نمایند و گوساله ها را با نرده هایی از هم جدا می کنند. وزن های نزدیک به هم، با اختلاف وزنی حداقل ۲۰ تا ۳۰ کیلوگرم و فاصله سنی حدود یک ماه را با همدیگر در یک گروه بر اساس وزن بدن آنها، با استفاده از خوراک علوفه ای و کنسانتره تا پروار کامل و فروش به بازار، نگهداری می کنند.

گاوهارا در چه

محلی نگهداری

کنیم

۵- جایگاه گوساله های ماده زیر ۶ ماهه: در این قسمت شماره زنی و شاخ سوزی و صدور شناسنامه انجام می شود.

گاوها را در چه

محلی نگهداری

کنیم

- ۶- جایگاه گوساله های ماده زیر یک سال: گوساله های ماده یک ساله، تلیسه های آینده گله هستند و بایستی در جایگاه اختصاصی تغذیه شوند تا بتوانند وضعیت بدنی متوسط را حفظ کنند.
- ۷- جایگاه تلیسه های ۱۶-۱۴ ماهه: تلیسه های پای کل و جوان برای تلقیح مصنوعی در آن نگهداری می شوند و به محض مشاهده علائم فحلی و وزن، قد و سن مناسب و ظرفیت بدنی مورد نظر، تلقیح می شوند.
- ۸- جایگاه گاوهای آبستنی و خشک: این نوع جایگاه جهت نظارت بیشتر و کنترل ویژه تغذیه و خوراک دام به مساحت کافی احداث می شود. گاوهای شکم اول و تلیسه در یک دسته و گاوهای خشک شکم دوم در دسته دیگر و گاوهای شکم سوم در یک گروه و گاوهای خشک و آماده زایش نیز در یک گروه مجزا بایستی پرورش یابند.
- ۹- جایگاه گوساله های شیر خوار: این جایگاه به صورت سقف پوشیده و باکس بندی است تا بتوان گوساله ها را به صورت انفرادی کنترل کرد. گوساله تازه متولد شده باید بلافاصله آغوز مادر را دریافت نماید تا ایمن شود.

۱۰- زایشگاه انفرادی و گروهی: این جایگاه برای گاوها، در هنگام زایمان احداث می شود و ورودی و دربهای آن باید استاندارد باشد و عرض آنها کمتر از ۱۲۰ سانتیمتر نباشد. کف زایشگاه از کاه و کلش نرم و خشک برای راحتی گاوها پوشانده شود و در صورت امکان از تشک مخصوص گاو شیری استفاده گردد.

۱۱- درمانگاه: جهت درمان دامهای مریض احداث می گردد و با افزایش تعداد دامها ظرفیت آن افزایش می یابد و بایستی دارای کمد دارو، پماد، وسایل تزریقات و وصل سرم و... باشد و باکس مقید کردن دام برای معاینه و واکسیناسیون و سکوی کم ارتفاعی جهت جراحی های ضروری می باشد.

۱۲- سالن شیردوشی: بایستی بدنه آن کاشی یا سرامیک بوده و کف آن بتن محکم عاج دار و قابل شستشو باشد و دارای آبگرمکن حتی المقدور گازی باشد.

۱۳- سکوی بارگیری: جهت تخلیه و بارگیری دام ها مورد استفاده قرار می گیرد.

۱۴- بهاربند: در هر گاوداری تقریباً ۲ برابر فضای آغل، برای بهاربند منظور می گردد. بهاربند بایستی به راحتی قابل شستشو باشد و جمع آوری فضولات دام ها با وسایل دستی یا مکانیزه صورت گیرد و در صورت امکان روزانه نظافت و آهک پاشی شود.

۱۵- آخور: در نظر گرفتن تعداد کافی آخور و ابعاد مناسب آن توصیه می شود. در خوراک دهی دسته جمعی گوساله ها، طول آخور باید به اندازه ای باشد که تمام گوساله ها باهم در یک زمان بتوانند از آن استفاده کنند. لذا توصیه می شود به ازای هر گوساله ۴۰ تا ۵۰ سانتیمتر طول آخور در نظر گرفته شود. همچنین ارتفاع مناسب برای آخورها ۶۰ سانتیمتر و پهنای آن ۵۰ سانتیمتر توصیه می شود. بهتر است خوراک از طریق راهروهای مخصوص، داخل آخورها ریخته شود تا کارگر جهت خوراک دهی وارد محل نگهداری گوساله ها نشود. نصب نرده های فلزی در بخش داخل آخور مانع از ورود گوساله ها به داخل آخور و جلوگیری از به هدر رفتن خوراک می شود (رازقی منش، ۱۳۸۹: ۵).

گاوهارا در چه
محلی نگهداری

کنیم

۱۶- **آبشخور:** گوساله های پرواری معمولاً به اندازه ۱۰ تا ۱۵ درصد وزن بدنشان آب می خورند. لذا باید آب سالم بهداشتی از طریق آبشخور در دسترس دام باشد. ارتفاع آبشخورها حداقل ۷۰ سانتیمتر، طول آن ۵۰ سانتیمتر و عمق آن حداقل ۳۰ سانتیمتر در نظر گرفته شود (همان: ۶).

۱۷- **انبار کود:** فضایی است که از آن برای انبار کردن و نگهداری مدفوع گاو و گوساله استفاده می شود.

۱۸- **سیلو:** فضایی است که برای سیلو کردن علوفه ها استفاده می شود.

۱۹- **انبار علوفه:** جهت ذخیره علوفه خشبی بوده و ارتفاع آن ۴ تا ۵ متر می باشد.

۲۰- **هانگار علوفه:** دستگاه آسیاب و میکسر داخل آن قرار دارد.

۲۱- **ساختمان کارگری:** جهت استراحت کارگران و نگهبان ساخته می شود.

۲۲- **انبار وسایل:** جهت نگهداری وسایل، ماشین آلات و تجهیزات ساخته می شود (یوسف جمال، ۱۳۹۴: ۱۵-۷).

گاوها را در چه

محل نگهداری

کنیم

متوسط زیربنای جایگاه دام:

برای احداث گاوداری صنعتی، بر اساس استاندارد و نقشه های نظام طراحی، متوسط فضای مورد نیاز به ازای یک رأس گاو مولد، ۱۵,۶ متر مربع فضای سرپوشیده و ۱۹,۵ متر مربع فضای باز است که بر اساس ترکیب گله و نیازهای جنبی، به طور تقریب به صورت زیر می باشد:

ردیف	ترکیب گله و تأسیسات مورد نیاز	فضای مسقف (متر مربع)	فضای غیر مسقف (متر مربع)
۱	جایگاه گاو شیرده	۵	۱۰
۲	تلیسه پای کل تا زایش	۱,۲۷	۲,۵۲
۳	گوساله ۱۲-۶ ماهه ماده	۰,۵	۱
۴	گوساله ۱۲-۶ ماهه (نر پرواری)	۰,۵	۱
۵	گوساله ۶-۲,۵ ماهه	۰,۴۷	۰,۹۵
۶	گوساله ۳ هفته تا ۲,۵ ماهگی	۰,۲	۰,۴
۷	زایشگاه و گوساله دانی (باکسهای انفرادی)	۰,۷۲	
۸	بیمارستان	۰,۱۵	
۹	جایگاه گاو نر	۰,۱۵	۰,۳
۱۰	انبار کنسانتره	۱,۲۵	
۱۱	هانگارد علوفه	۲	
۱۲	سیلو		۲,۸۳
۱۳	دفتر اداری و مدیریت	۰,۶	
۱۴	واحد مسکونی	۱	
۱۵	محوطه عملیات دامپزشکی		۰,۵
۱۶	سالن شیردوش	۱,۸	
	جمع زیربنای مفید	۱۵,۶	۱۹,۵

منبع: (نگهدار، کاظمی و صدیق، ۱۳۸۹: ۶)

گاوهارا در چه

محلی نگهداری

کنیم

چنانچه بخواهیم گوساله‌ها را به صورت پرواری، پرورش دهیم مساحت لازم به شرح جدول زیر می باشد:

گوساله دورگ بومی		گوساله اصیل		شرح	ردیف
غیر مسقف	مسقف	غیر مسقف	مسقف		
۴	۲	۴	۲,۵	جایگاه گوساله نر	۱
	۰,۴		۰,۴	خانه کارگری	۲
	۰,۲		۰,۲	محل عملیات دامپزشکی	۳
	۱,۱۷		۱,۱۷	انبار علوفه	۴
۱	۰,۵۸		۰,۵۸	انبار کنسانتره	۵
		۱,۱۵		سیلو	۶
۵	۴,۳۵	۵,۱۵	۴,۸۵	جمع	

منبع: (سیدزاده، ۱۳۹۴)

توجه: البته برای پرورش گاو در یک واحد دامداری روستایی الزامی به تأمین همه فضاهای مطرح شده در جدول فوق نیست و می توان از برخی آنها صرف نظر کرد. با این حال، با توجه به اینکه با پیشرفت و توسعه دامداری، به تدریج دامدار، نیازمند بهره برداری از تک تک فضاهای معرفی شده در جدول فوق می شود، باید طرح اولیه احداث جایگاه به گونه‌ای باشد که بتوان بر حسب نیاز، فضاهای مورد نیاز را توسعه داد.

با این حال جایگاه نگهداری دام در هر شرایطی (صنعتی یا روستایی) باید به گونه‌ای ساخته شود و از مصالحی استفاده شود که قابلیت ضد عفونی و شستشو داشته باشد. از نور و تهویه مناسبی برخوردار باشد، حمل کود به بیرون از جایگاه به آسانی صورت گیرد و همواره آب تمیز و بهداشتی در اختیار حیوان قرار گیرد.

گاوها را در چه

محل نگهداری

کنیم

گاوها را چگونه تغذیه کنیم

حدود ۷۵ درصد هزینه یک دامداری صرف تهیه و خرید خوراک دام می شود. به همین دلیل شناخت مواد غذایی و تشخیص نیازهای غذایی دام، از اهمیت ویژه ای برخوردار است. در مدیریت صحیح یک واحد دامداری (خواه سنتی و یا صنعتی) هزینه های تغذیه و نگهداری دام، باید با میزان تولید محصولات آن تناسب داشته باشد. بنابراین ضروری است، اطلاعات و دانش دامداران روستایی در باره تغذیه مناسب و صحیح، همواره تقویت شود تا بتوانند ضمن استمرار فعالیت و حفظ دامداری خود، به بهره وری بالاتری نیز دست یابند.

غذای مناسب

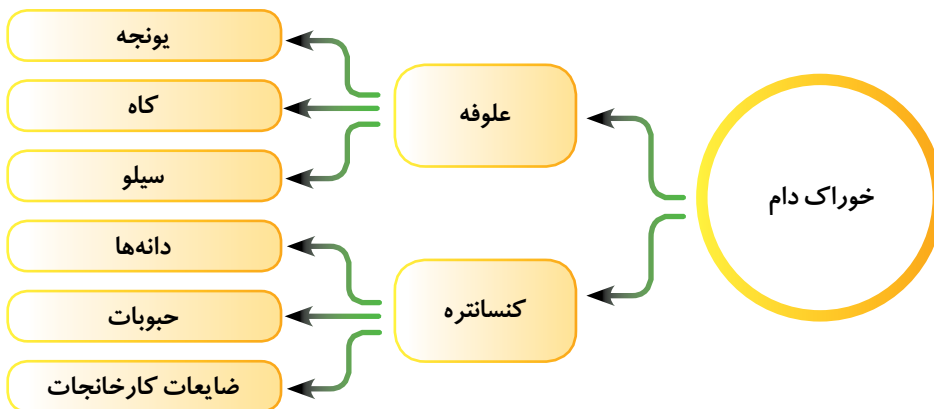
غذایی است که بتواند نیاز حیوان را به انرژی و مواد مغذی برطرف کند. احتیاج حیوانات به مواد مغذی و انرژی بر حسب سن، جنس، وزن، وضعیت فیزیولوژیکی و نوع و میزان تولید متفاوت است. به طور کلی می توان احتیاجات یک گاو را به دو بخش، احتیاجات نگهداری و احتیاجات

تولید تقسیم نمود:

- **احتیاج نگهداری:** عبارت است از حداقل انرژی و مواد مغذی لازم برای نگهداری حیوان در حال سلامت و بدون کاهش یا افزایش وزن.
- **احتیاج تولید:** مقدار غذایی است که به جیره نگهداری اضافه می شود تا تولید محصولات مورد نظر (شیر، گوشت و...) را تأمین کند (ایرانپور و دیگران، ۱۳۹۵: ۱۷).

مواد غذایی مورد استفاده در تغذیه دام را می توان به دودسته کلی علوفه و کنسانتره تقسیم کرد:

گاوها را چگونه
تغذیه کنیم

علوفه ها: هر گونه خوراک گیاهی و پر حجم که ارزش غذایی داشته باشد و خوش خوراک هم باشد، علوفه نام دارد. مهمترین علوفه ها به شرح زیر می باشد.

یونجه: این علوفه ارزش غذایی زیادی دارد. یونجه به عنوان یک غذای عالی در تغذیه دام به خصوص برای گاو شیری استفاده می شود. دارای پروتئین، کلسیم و ویتامین بالا است. با این حال یونجه تازه نفخ زا است و توصیه می شود بیشتر از ۲ تا ۴ کیلو در روز به دام خورانده نشود.

گاوها را چگونه

تغذیه کنیم

شبدر: شبدر یکی از پرارزش ترین علوفه هاست که دام معمولاً با اشتهای کامل آن رامی خورد و حیوانات به علوفه سبز شبدر بیشتر از خشک آن راغب اند. البته مصرف بیش از حد شبدر، سبب ایجاد اختلالات گوارشی در دام می شود.

اسپرس: این گیاه ترکیباتی مشابه یونجه دارد با این حال نفخ کمتری ایجاد می کند و پروتئین کمتری دارد.

ذرت علوفه ای: ذرت گیاهی است با دوره رشد کوتاه و عملکرد بالا و به عنوان یکی از بهترین گیاهان برای تولید علوفه سبز محسوب می شود، که به صورت بهاره و تابستانه کاشت می شود. ذرت با ارزش غذایی بالا و مقادیر زیادی انرژی و نشاسته در تغذیه گاوهای شیری نقش بسزایی دارد.

قصیل جو و گندم: علوفه سبز غلات به قصیل معروف است. از نظر داشتن مواد خشبی^۱ کم، قابلیت هضم مناسب، پروتئین خام زیاد و بالاخره خوش خوراکی حائز اهمیت است (لباسچی ۱۳۷۱ به نقل از مردانی و مجدم، ۱۳۹۵). در کشت جو به صورت قصیل، وقتی دانه جو از مرحله

(۱) مواد خشبی مانند، ضایعات کشاورزی (کاه، کلش، پوسته خارجی دانه ها، تغال نیشکر و...) که جزء علوفه طبقه بندی نمی شوند.

شیرینی وارد مرحله خمیری می شود، محصول برداشت و به دو صورت تازه خوری و یا خرد شده و سیلو شده به مصرف دام می رسد که برای دام بسیار خوش خوراک است.

یولاف (جو دوسر): گیاهی است از خانواده گندمیان که دارای گل های بسیار ریز و نامشخص است که به عنوان غذای دام کشت می شود.

دارای پروتئین بالا و خوش خوراک است.

کاه: کاه به علت خشک و پُر حجم بودن، ارزش غذایی زیادی برای دام ها ندارد. از نظر ارزش غذایی، کاه جو از کاه گندم بهتر است. همچنین کاه گندم از کاه برنج بهتر است. برای دام های سنگین بهتر است که کاه به صورت رشته های بلند باشد. مصرف کاه باید کم و به مقدار لازم

باشد. هر چه مقدار این علوفه در جیره غذایی دام ها بیشتر باشد، جلوی هضم و مصرف بیشتر غذا را می گیرد. بهتر است کاه را همیشه بعد از خوراک های دیگر به دام ها داد.

کنسانتره: از آنجا که تمامی مواد مغذی مورد نیاز دام، در یک نوع علوفه به طور کامل یافت نمی شود، تعدادی از مواد غذایی بایک ترکیب معین و

مقدار مشخص را آسیاب کرده و با هم مخلوط می کنند. به این ترتیب خوراک فشرده جدیدی تحت عنوان «کنسانتره» تولید می گردد (مدیریت امور دام جهاد کشاورزی خراسان رضوی).

گاوهارا چگونه

تغذیه کنیم

مهمترین مواد سازنده کنسانتره به شرح زیر می باشد:

جو: پس از گندم متداولترین غله به خصوص در مناطق معتدل و سرد محسوب می شود. پروتئین آن در حدود ۱۰ تا ۱۲ درصد و فیبر آن حدود ۴,۵ درصد می باشد.

سبوس گندم: عبارت است از پوسته گندم. این قسمت سرشار از ویتامین ب، ویتامین ای، پانتوتنیک اسید، آهن، منیزیم، فسفر، پتاسیم، روی، مس، منگنز، و سلنیوم است. میزان پروتئین سبوس بیشتر از ذرت و آرد گندم است ولی به پای دانه های روغنی (به خصوص سویا) نمی رسد. **کنجاله سویا:** بازماندهی جامدی است که پس از روغن کشی از دانه های سویا به جا می ماند. در بین منابع گیاهی، دارای مقام اول از نظر پروتئین و ارزش غذایی است. استفاده مناسب از آن در کنسانتره باعث ازدیاد شیر، چربی و پروتئین آن می شود.

کنجاله پنبه دانه: یک ماده خوراکی مناسب با سطوح پروتئین متوسط است. از نظر کیفیت نسبت به کنجاله سویا نامرغوبتر بوده و خوش خوراکی آن پایین است. این ماده در افزایش چربی شیر و تداوم شیردهی تأثیر مثبت دارد.

ملاس چغندر قند: ماده ای انرژی زا است که از مازاد کارخانه های قند به دست می آید. از نظر انرژی و مواد قندی غنی است و باعث خوش خوراکی و چسبندگی دانه های ریز و پودری در کنسانتره می شود.

تفاله چغندر قند: غذایی حجیم و خوش خوراک و ارزان می باشد. دارای مواد قندی زیاد بوده و از نظر کلسیم غنی است.

اوره: به عنوان جانشین پروتئین، از مواد از ته و ارزان قیمت می باشد که در سیستم گوارشی گاو تبدیل به پروتئین می شود.

علاوه بر موارد فوق مواد دیگری نیز در تهیه کنسانتره استفاده می شود از جمله مازاد کشتارگاهها از قبیل پودر خون، پودر گوشت، پودر ماهی و پودر استخوان

گاوها را چگونه

تغذیه کنیم

جیره مناسب دام

اهمیت استفاده از جیره مناسب آن است که قیمت تمام شده آن از نظر اقتصادی قابل برگشت باشد، به عبارت دیگر قیمت جیره از قیمت موادی که دام تولید می کند، کمتر بوده و سود کافی را برای دامدار عاید نماید.

دام ها برای تولید باید انرژی و پروتئین کافی مصرف کنند. از آنجائیکه شرایط بدنی و تولید دام ها با هم فرق می کند، می توان شرایط تغذیه ای گاوها را به پنج حالت مختلف تقسیم کرد:

۱- تغذیه گوساله ها: گوساله های تازه متولد شده باید بلافاصله پس از تولد با «آغوز^۱» تغذیه شوند. بهتر است آغوز را دوشیده و بوسیله سطل یا بطری و پستانک به گوساله بدهیم. مقدار شیری که به گوساله داده می شود بستگی به وزن، جثه و همچنین نژاد آن دارد و به طور متوسط حدود ۲ الی ۴ لیتر در روز می باشد.

هفته سوم می توان از شیر معمولی گوساله کم کرده و از شیری که چربی آن گرفته شده استفاده نمود (گوساله های ماده در سن ۲ الی ۳ ماهگی از شیر گرفته می شوند).

بعد از هفته اول، یونجه خشک و با کیفیت خوب به صورت آزاد در اختیار گوساله قرار داده می شود تا با پوزه زدن و جویدن به غذاهای خشبی عادت پیدا کند (گوساله از ۴ هفتگی به بعد می تواند شروع به خوردن کند).

از هفته دوم به بعد با توجه به میزان نیاز می توان مقداری آب در اختیار گوساله ها قرار داد و همچنین از یک ماهگی می توان مقداری نمک و پودر استخوان نیز به جیره آنها اضافه نمود. از غذاهای آردی که شامل ذرت، کنجاله و غیره است می توان گوساله را تغذیه کرد. به این صورت که از ۵۰ تا ۱۰۰ گرم در روز شروع کرده و به تدریج هر هفته مقدار آن را افزایش داده به طوری که در پایان ۲ ماهگی (زمان از شیر گرفتن) گوساله بتواند ۴۰۰ تا ۵۰۰ گرم غذای آردی (کنسانتره) مصرف کند. بعد از شیر گرفتن گوساله، خوراندن تدریجی کنسانتره ادامه می یابد و تا شش ماهگی باید

گاوها را چگونه

تغذیه کنیم

۱- نخستین شیر پس از زاییدن که نسبت به شیر معمولی زردتر و غلیظتر است

مقدار کنسانتره به اندازه ای باشد که دام آزادانه هر چقدر نیاز دارد مصرف کند.

۲- تغذیه تلیسه ها: نظر به اینکه تلیسه (گاو ماده جوان) هنوز در حال رشد می باشد، جهت جلوگیری از ایجاد وقفه در رشد طبیعی آن تا شش ماهگی باید روزانه ۱۰۰۰ تا ۱۲۵۰ گرم کنسانتره بعلاوه علوفه خشک مرغوب در اختیار داشته باشد. گوساله ها و تلیسه ها از شش ماهگی تا ۱۲ ماهگی، ۲ تا ۲٫۲ درصد از وزن بدن خود به علوفه نیاز دارند. به این ترتیب می توان در جیره روزانه تلیسه ها ۱۲۰۰ تا ۲۵۰۰ گرم کنسانتره قرار داد. تغذیه تلیسه با سن بیش از یک سال تا ۳ الی ۴ ماه قبل از زایش، تنها با علوفه خشک مرغوب کافی خواهد بود و در صورتی که علوفه مصرفی فقیر باشد باید به مقدار ۹۰۰ تا ۱۸۰۰ گرم کنسانتره به خوراک دام اضافه کرد.

اگر به تلیسه های آبستن بیش از حد نیاز غذا داده شود، باعث چاقی بیش از اندازه می شود و با مشکل سخت زایی روبه رو خواهد شد. و اگر کمتر از نیازش داده شود با مشکل ضعیف شدن جنین و کم شدن تولید پس از زایمان مواجه خواهد شد.

یک تلیسه آبستن به اندازه حدود ۲ درصد وزن بدن خود به ماده خشک غذایی احتیاج دارد. در ۱۵ روز آخر آبستنی توصیه می شود کم کم از مصرف علوفه، کم کرده و به مقدار کنسانتره اضافه شود.

۳- گاوهای شیرده: این گاوها به دلیل تولید شیر، خوراک هایی لازم دارند که پروتئین زیادی داشته باشند. مانند مخلوط یونجه خشک با کنسانتره.

مقدار خوراک برای این دام ها به نوع دام (بومی، دورگ، اصلی)، سن و وزن دام و مقدار شیر تولیدی بستگی دارد. مقدار ماده غذایی خشک برای گاو که ۱۲ کیلوگرم در روز شیر می دهد و ۵۰۰ کیلوگرم وزن دارد، ۱۰ کیلوگرم می باشد که ۲ کیلوگرم از آن باید کنسانتره باشد.

گاوهای شیرده حداقل ۴۰ درصد شیر تولیدی کل دوره شیردهی را (۳۰۵ روز) در سه ماهه نخست شیردهی تولید می کنند و از طرفی شروع آبستنی مجدد هم در ۶۰ تا ۹۰ روز پس از زایش صورت می گیرد. بنابراین بلافاصله پس از زایش، تغذیه مناسب سبب افزایش تولید شیر و همچنین افزایش احتمال باروری و آبستنی مجدد می شود و نیز احتمال بروز بیماری های متابولیکی مانند کتوز و لنگش در دام را کاهش می دهد.

گاوها را چگونه

تغذیه کنیم

در ابتدای دوره شیردهی چون دام وزن زیادی از دست داده و اشتها کمتری دارد، باید از علوفه های مرغوب و کنسانتره خوب، استفاده شود و از دادن علوفه هایی مانند کاه و سبوس برنج خودداری شود. گاو شیری در دوره شیردهی به ازاء هر ۱۰۰ کیلوگرم وزن زنده، روزانه به حداقل ۱ تا ۱,۵ کیلوگرم علوفه خشک مرغوب یا ۳ کیلوگرم علوفه سیلو شده و ۱,۵ کیلوگرم کنسانتره گاو شیری، احتیاج دارد.

علوفه پایه علاوه بر احتیاج نگهداری، احتیاج تولید ۶ تا ۸ کیلوگرم شیر را باید تأمین کند. رقم شاخص مصرف علوفه پایه در جیره گاوهای شیری برای یونجه ۱,۲ تا ۱,۶ درصد و برای سیلوی ذرت ۰,۹ تا ۱,۷ درصد وزن بدن دام، بر حسب ماده خشک علوفه می باشد.

۴- گاوهای خشک: در اواخر دوره شیردهی، یعنی سه ماه قبل از زایمان، کم کم باید از مقدار کنسانتره دامی و علوفه های مرغوب کم کرد و به جای آن می توان، خوراک های کم ارزش تری را در غذای دام جایگزین کرد. یعنی می توان به طور کامل از علوفه استفاده کرده و به دام ها کنسانتره نداد. استفاده زیاد از غذای آردی در گاوهای خشک باعث چاقی آنها می شود و در نتیجه، سخت زایی و بیشتر شدن هزینه ها را به دنبال خواهد داشت.

در دو هفته قبل از زایمان، مقدار کنسانتره به تدریج در غذای دام اضافه می شود. از علوفه های مرغوب مانند یونجه نیز باید در خوراک دام استفاده شود.

۵- گوساله های پرواری: اغلب، گوساله های پروار شده در سن ۱ تا ۲ سالگی به بازار عرضه می شوند. در گوساله های با وزن بالای ۱۸۰ کیلوگرم، کل مصرف غذا بر اساس ماده خشک به صورت ۳ درصد وزن بدن حیوان می باشد. طول مدت پرواربندی نسبت به سن گوساله متغیر است. پرواربندی گوساله را می توانید با خرید گوساله های لاغر ۳ تا ۶ ماهه، به وزن ۱۰۰ تا ۱۵۰ کیلوگرم آغاز نمایید. کل دوره پرواربندی بر حسب سیاست دامدار و شرایط اقتصادی (مانند قیمت گوشت، خوراک، گوساله لاغر) می تواند از ۶ تا ۹ ماه طول بکشد. وزن مناسب کشتار گوساله های پرواری نژادهای اصیل مثل هلشتاین بین ۳۵۰ تا ۴۰۰ کیلوگرم در سن ۱۲ ماهگی است (دوجی، ۱۳۹۴). بر این اساس تغذیه گوساله های پرواری را می توانیم به سه دوره ۳ ماهه

گاوهارا چگونه

تغذیه کنیم

به شرح زیر تقسیم نماییم:

• **سه ماهه اول دوره پروار (۳ تا ۶ ماهگی)**

در این دوره، استخوانها و اعضای غیر ماهیچه ای مانند اندامهای گوارشی گوساله ها رشد می کنند. بنابراین گوساله ها به خوراکیهایی نیاز دارند که پروتئین زیادی داشته باشند. استفاده از یونجه مرغوب و کنجاله تخم پنبه در این دوره برای رشد گوساله ها بسیار مفید است. اضافه وزن روزانه نژادهای اصیل در این دوره، حدود ۷۰۰ تا ۸۰۰ گرم با ضریب تبدیل حدود ۵، می باشد. در این دوره، خوراکی معادل ۵۰ درصد کنسانتره و ۵۰ درصد علوفه مرغوب یونجه به گوساله ها بدهید. در اواخر این دوره به تدریج، سیلوی ذرت را وارد خوراک نموده و جایگزین بخشی از یونجه مصرفی نمایید. آب تمیز و گوارا همیشه باید در دسترس گوساله ها باشد.

• **سه ماهه دوم دوره پروار (۶ تا ۹ ماهگی)**

در این دوره با وجودی که گوساله ها رشد ابتدایی خود را انجام داده اند ولی رشد استخوانی هنوز ادامه دارد. بنابراین نیاز به پروتئین کمتر و انرژی بیشتری برای رشد دارند. پس برای پروار و چاق شدن گوساله ها باید از خوراکیهای پرانرژی (غلات و سیلوی ذرت) و علوفه هایی ارزانتر استفاده کرد. هزینه اضافه وزن در این دوره بیشتر از دوره قبلی اما بسیار به صرفه است. در این زمان این امکان وجود دارد که ۷۰ درصد کنسانتره و ۳۰ درصد علوفه برای تغذیه استفاده شود. میانگین افزایش وزن در این دوره چیزی حدود ۱۰۰۰ گرم و ضریب تبدیل حدود ۷ است. برای کاهش قیمت خوراک مصرفی، می توان بیشتر از سیلوی ذرت و کنسانتره حاوی غلات با ۱۲ درصد پروتئین استفاده نمود. اگر تمایل به خوراندن گاو به حیوان خود دارید حتماً آن را خرد و غنی کرده و به تدریج وارد جیره نمایید.

• **سه ماهه سوم دوره پروار (۹ تا ۱۲ ماهگی)**

با توجه به اینکه در این دوره حداکثر رشد ملاک کار است بهترین روش استفاده حداکثری از سیلوی ذرت (حدود ۱۵ کیلوگرم) و کنسانتره، همراه با فقط ۲ کیلوگرم یونجه است. در این زمان نیز باید مراقب بیماریهای تغذیه ای مانند نفخ باشید. میانگین رشد روزانه در این دوره حدود

گاوها را چگونه

تغذیه کنیم

۱۲۰۰ تا ۱۴۰۰ گرم و ضریب تبدیل غذایی حدود ۹ تا ۱۰ می باشد. در سن ۱۲ ماهگی گوساله‌ها باید حدود ۳۵۰ تا ۴۰۰ کیلوگرم وزن داشته باشند. حتما از سنگ نمک در آخور گوساله‌ها استفاده نمایید. با وجود اینکه خوراک گوساله‌ها باید وزن کشی شده باشد، اما آخور گاوهای پرواری نباید خالی بماند. حداقل ۳ بار در روز خوراک بریزید (جودی، ۱۳۹۴).

اصول جیره بندی غذایی

قبل از پرداختن به بحث تعیین جیره غذایی دام، توضیحاتی در خصوص جیره بیان می شود. جیره غذایی عبارت است از مجموعه مواد خوراکی که یک حیوان در طول یک شبانه روز دریافت می کند. جیره ای مناسب و مطلوب است که هم بازدهی مناسبی داشته باشد و هم ارزان قیمت باشد. بنابراین، اگر جیره ای ارزان باشد اما بازدهی مطلوبی نداشته باشد و یا برعکس، بازدهی مطلوبی داشته باشد و گران قیمت باشد، اقتصادی نیست. چرا که سبب افزایش هزینه‌ها می شود بدون اینکه به همان اندازه، درآمد ایجاد کرده باشد. برای تهیه جیره مناسب باید به نکات زیر توجه شود:

(۱) مقدار غذای مورد نیاز دام را فهرست کنید.

این فهرست می تواند بر حسب عوامل زیر تعیین شود:

- سن دام
- جنس دام
- وزن دام
- نوع تولید (شیر، پروار و...)
- میزان تولید (شیر، افزایش وزن روزانه و...)

(۲) مواد خوراکی مورد نیاز را فهرست کنید.

(۳) قیمت هر یک از اقلام خوراکی را به دست آورید.

گاوهارا چگونه

تغذیه کنیم

۴) محدودیت مصرف هر یک از اجزاء جیره را در نظر بگیرید.

۵) مقدار رطوبت جیره را در نظر داشته باشید.

اگر چه جیره نویسی یک فرایند محاسباتی دقیق و طولانی است، با این حال بر اساس یک سری قوانین تجربی می توان یک جیره مناسب برای گله های کوچک تهیه نمود.

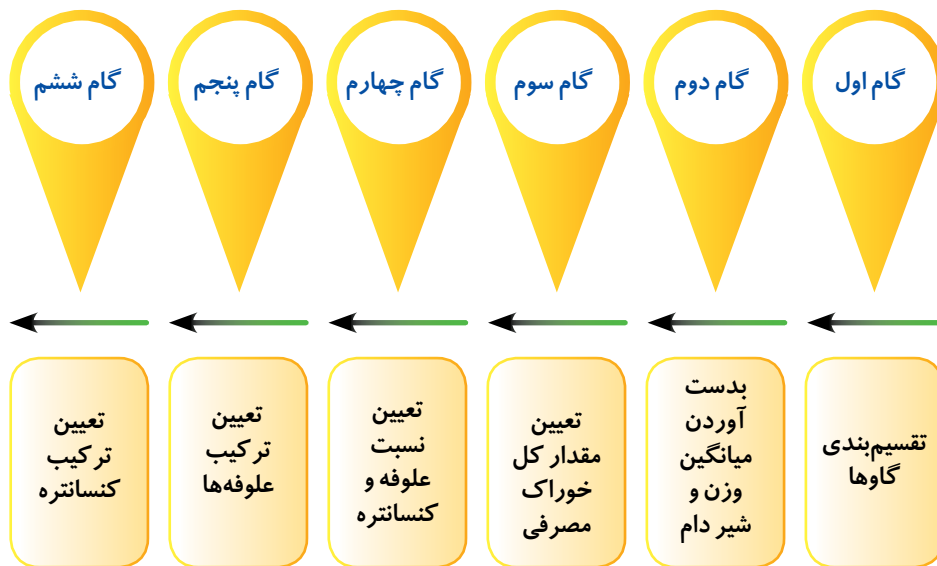
گاوها را چگونه

تغذیه کنیم

توجه داشته باشید که میزان خوراک را باید به صورت خشک در نظر گرفت.

برای تهیه یک جیره مناسب می توان از شش گام زیر استفاده کرد:

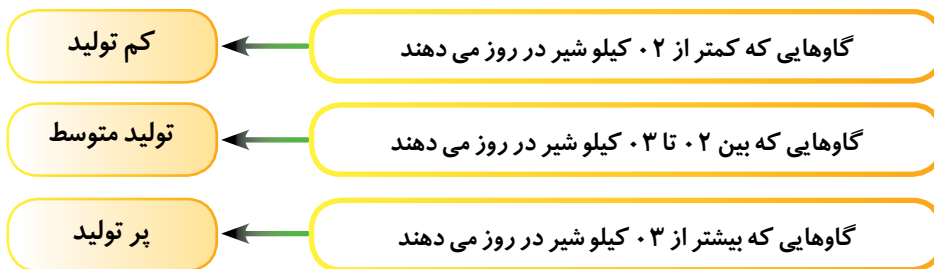

گاوها را چگونه

تغذیه کنیم

● تقسیم بندی گاوها:

در اولین قدم برای جیره نویسی بهتر است گاوها را در گروههای مختلف تولیدی تقسیم بندی نمائید. این کار می تواند به صورت زیر باشد:

● بدست آوردن میانگین وزن و شیر دام:

در دومین گام، برای اینکه بتوان محاسبه و برآورد صحیحی از میزان خوراک مورد نیاز دام به دست آورد، نیازمند این هستیم تا از وزن دام خود و نیز میانگین میزان شیری که در طول شبانه روز تولید می کند. مطلع شویم.

● تعیین مقدار کل خوراک مصرفی:

در سومین گام، باید مقدار کل خوراک مورد نیاز دام در طول شبانه روز را محاسبه و تعیین کرد. طبق نظر کارشناسان تغذیه دام، گاوها به طور میانگین حدود ۳,۵ درصد وزن بدن خود در طول شبانه روز به خوراک احتیاج دارند. بر این اساس یک گاو ۵۰۰ کیلویی حدود ۱۷,۵ کیلوگرم خوراک (به صورت ماده خشک) نیاز دارد.

اگر بخواهیم از فرمول دقیق تری برای گاوهای شیری استفاده نماییم، می توانیم به این صورت عمل نماییم که به ازاء هر ۱۰۰ کیلوگرم وزن گاو، ۲,۵ تا ۳ کیلوگرم خوراک و به ازاء هر ۱۰ کیلوگرم شیری که می دهد، یک کیلوگرم خوراک اضافی در نظر بگیریم. به عنوان مثال:

برای یک گاو ۵۰۰ کیلویی با ۲۰ کیلوگرم شیر باید حدود ۱۲,۵ تا ۱۵ کیلوگرم به ازای وزنش و ۲ کیلوگرم خوراک به ازای شیری که می دهد، برای خوراک مصرفی ۲۴ ساعت دام، در نظر گرفت. به عبارتی، گاو مذکور در طول شبانه روز به حداقل ۱۴,۵ و حداکثر ۱۷ کیلوگرم خوراک (به صورت ماده خشک) احتیاج دارد.

● تعیین نسبت علوفه و کنسانتره:

در گام بعدی، یعنی در گام چهارم، باید نسبت مقدار علوفه و کنسانتره از کل خوراک مصرفی را مشخص کنید. بر اساس نظر کارشناسان، به طور کلی، بهتر است برای گاوهای کم تولید ۴۰ درصد از خوراک مصرفی را کنسانتره و ۶۰ درصد آن را علوفه در نظر بگیرید. برای گاوهای با تولید متوسط، ۵۰ درصد خوراک را علوفه و ۵۰ درصد دیگر را کنسانتره و برای گاوهای پر تولید،

گاوها را چگونه

تغذیه کنیم

۶۰ درصد خوراک را کنسانتره و ۴۰ درصد آن را علوفه در نظر بگیرید.

● تعیین ترکیب علوفه ها:

در گام پنجم، باید ترکیب علوفه ها را مشخص کنید. به عبارتی دیگر، باید تعیین کنید که از چه علوفه هایی و به چه مقدار می خواهید برای خوراک دام استفاده کنید. از رایج ترین علوفه های مصرفی، «یونجه» است. می توانید یونجه خشک را تا ۴ کیلوگرم برای گاوهای شیری در نظر بگیرید. از دیگر علوفه های مورد استفاده می تواند «کاه» باشد. مقدار کاه را برای گاوهای کم شیر و پرواری ۱ تا ۲ کیلوگرم در نظر بگیرید. از دیگر علوفه های پر مصرف، «سیلوی ذرت» است. می توان روزانه تا میزان نصف علوفه مورد نیاز، ذرت سیلو شده داد. معمولاً هر کیلو علوفه خشک را برابر ۳ کیلو ذرت سیلو شده در نظر می گیرند. مثلاً اگر گاو روزانه در کنار سایر غذاها به ۸ کیلو گرم علوفه خشک احتیاج داشته باشد و بخواهیم به جای نصف آن ذرت سیلو شده قرار دهیم، باید ۴ کیلو علوفه به گاو دهیم و به جای ۴ کیلوی باقی مانده ۱۲ کیلو ذرت سیلو شده داده شود. بر این اساس، مقدار سیلوی ذرت را می توانید از ۶ تا ۱۵ کیلو برای پرواری و ۱۰ تا ۱۸ کیلو برای گاوهای شیری در نظر بگیرید (بر حسب قیمت سیلو و مقدار تولید شیر).

تذکر: یونجه اگر به صورت تازه مصرف می شود، هر ۴ تا ۵ کیلوگرم آن فقط یک کیلوگرم ماده خشک دارد. بنابراین به جای ۲ کیلوگرم یونجه خشک باید ۸ تا ۱۰ کیلوگرم «یونجه تازه» در نظر بگیرید.

گاوها را چگونه

تغذیه کنیم

● تعیین ترکیب کنسانتره:

در مرحله بعد، ترکیب مواد کنسانتره را مشخص می کنیم. بخش «کنسانتره» در جیره گاوهای شیری از اهمیت زیادی برخوردار است به طوری که استفاده از ترکیبات مناسب در تهیه آن، می تواند تمام نیازهای غذایی دام را تأمین کند. دقت کنید که تمام اجزاء کنسانتره باید آسیاب شده باشد.

گاوها را چگونه

تغذیه کنیم

- غلات آسیاب شده ای مانند جو و ذرت، انرژی مورد نیاز دام را تأمین می کنند و کنجاله هایی مانند سویا و تخم پنبه، پروتئین لازم را فرام می کنند. تفاله چغندر قند نیز سبب خوش خوراکی کنسانتره می گردد.
 - مقدار جو و ذرت در کنسانتره به این ترتیب است که به ازاء هر ۶ کیلوگرم شیر تولیدی یک کیلوگرم جو در نظر بگیرد. البته مقدار نهایی آن نباید در طول شبانه روز از ۶ کیلوگرم بیشتر شود زیرا گاو اصطلاحاً اسیدوز می شود. برای مثال، برای گاو با تولید ۲۰ کیلو شیر، حدود ۳،۳ کیلوگرم جو در نظر بگیرد. اگر هم قرار است ذرت در جیره بزیند به همان نسبت از سهم جو کم کنید.
 - مقدار سبوس گندم: برای گاوهای پر شیر حدود نصف مقدار جو و برای گاوهای کم شیر، به اندازه مقدار جو.
 - مقدار کنجاله تخم پنبه یا سویا: به ازاء هر ۱۰ کیلو شیر می توانید ۱ کیلوگرم کنجاله در نظر بگیرید.
 - تفاله خشک چغندر: با توجه به قیمت آن می توانید از ۱ تا ۴ کیلوگرم در نظر بگیرید.
 - مقدار گندم یا ضایعات نان خشک: گندم را می توانید به جای جو در جیره استفاده نمایند (حد اکثر ۲۰ درصد کنسانتره). به عنوان مثال، یک کیلو از جو کم شده و به جای آن گندم استفاده شود.
 - مقدار نمک: باید حدود ۵،۵ درصد کنسانتره باشد. یعنی یک تن کنسانتره، ۵ کیلو نمک داشته باشد.
 - جوش شیرین: حتماً سعی کنید در جیره گاوهای شیری، تازه زا و پرواری وجود داشته باشد. مقدار آن از ۸۰ تا ۱۸۰ گرم در روز برای هر گاو متغیر است.
- براین اساس شما می توانید مقدار خوراک مصرفی گاوهارا برای یک دوره یک ساله محاسبه نمایید.

توجه: با توجه به اتلاف خوراک، بهتر است آن را ۱۰ درصد بیشتر در نظر بگیرید.

بر اساس جدول زیر می توان تغذیه دام شیری را از تولد تا اولین زایمان برآورد و برنامه ریزی نمود.

توضیحات	میانگین مصرف خوراک روزانه				سن دام		ردیف
	کنسانتره (گرم)	علوفه (گرم)	شیر (لیتر)	آغوز (لیتر)	تعداد روزها	دوره	
	۰	۰	۰	۷	۱	یک روزگی	۱
	۰	۰	۰	۵	۲	۲ تا ۳ روزگی	۲
	۰	۰	۴	۰	۴	۴ تا ۷ روزگی	۳
	۵۰۰	۰	۶	۰	۳۵	هفته دوم تا ششم	۴
	۵۰۰	۶۸۰	۶	۰	۱۴	هفته هفتم تا هشتم	۵
در صورتیکه گوساله در این زمان (۹ هفتگی) شرایط از شیرگیری یعنی وزن بالای ۹۰ کیلو و مصرف حداقل ۵/۲ کیلو از مجموع کنسانتره و یونجه را داشته باشد، کاهش شیر شروع می شود، در غیر این صورت مصرف شیر مطابق قبل می ماند.	۱۱۰۰	۱۶۰۰	۳	۰	۱۴	هفته نهم تا هفته دهم	۶
	۱۷۰۰	۳۱۰۰	۰	۰	۱۰۶	هفته یازدهم تا پایان ۶ ماهگی	۷
	۴۰۰۰	۴۰۰۰	۰	۰	۱۵۰	۷ تا یازده ماهگی	۸
	۴۰۰۰	۸۰۰۰	۰	۰	۱۲۰	۱۲ تا ۱۵ ماهگی	۹
بهرتر است جیره آنها فاقد سیلو باشد	۵۰۰۰	۴۵۰۰	۰	۰	۲۷۰	۱۶ تا ۲۴ ماهگی (تلیسه آبستن)	۱۰
	۲۶۵۰۰٫۱	۳۱۳۵٫۵۲	۳۵۲	۱۷		جمع کل خوراک مصرفی (بر حسب کل روزها)	

جدول زیر برآورد میزان خوراک یک گاو شیرده از هنگام زایمان تا زایمان بعدی را نشان می دهد.

گاو ۵۰۰ کیلویی با ۲۰ کیلو تولید شیر روزانه

میانگین مصرف خوراک روزانه			مراحل شیردهی		ردیف
کنساتره (درصد)	علوفه (درصد)	مقدار خوراک بر حسب ماده خشک (کیلوگرم)	تعداد روزها	دوره	
۵۵	۴۵	۲۰	۱۰۰	اوایل دوره شیردهی	۱
۴۰	۶۰	۱۷,۵	۱۰۵	اواسط دوره شیردهی	۲
۲۵	۷۵	۱۵	۱۰۰	اواخر دوره شیردهی	۳
۱۰	۹۰	۱۰	۴۰	دوره خشکی	۴
۴۵	۵۵	۱۵	۲۰	دوره انتظار	۵
۲۳۸۵	۳۶۵۲,۵	۶۰۳۷,۵	۳۶۵	جمع	

گاوها را چگونه

تغذیه کنیم

گاوها گرفتار چه بیماری‌هایی می‌شوند

یکی از دلایل عمده در کاهش محصولات گاوهای شیری و گوشتی و در نتیجه کاهش درآمد دامداران، بیماری‌هایی هستند که دام‌ها گرفتار آنها می‌شوند. آگاهی داشتن از عوارض و علائم بیماری‌ها به دامدار کمک می‌کند تا برنامه بهداشتی خود را به خوبی اجرا کرده و با این کار، از مشکلات بهداشتی و شیوع بیماری بکاهد و بهره‌وری دام‌های خود را افزایش دهد. یک برنامه بهداشتی مفید برای پیشگیری از بیماری‌ها می‌تواند شامل موارد زیر باشد:

- ۱- تغذیه صحیح دام
- ۲- تهویه مناسب محل نگهداری دام
- ۳- بستر خشک و تمیز
- ۴- کنترل ناقلین بیماری از قبیل حشرات، پرندگان، جوندگان و ...
- ۵- جدا کردن سریع دام بیمار از سایر دام‌ها
- ۶- استفاده از دامپزشک برای تشخیص دقیق و سریع بیماری و درمان آن

در ادامه به شایع ترین بیماریهایی که ممکن است یک گاو گرفتار آن شود اشاره می گردد:

۱- تب برفکی:

از مهمترین علائم این بیماری وجود زخم در لثه ها، روی زبان، مابین دو سم و نوک پستان و نیز ریزش شدید آب از دهان است. عامل این بیماری «ویروس تب برفکی است» که از طریق مصرف مواد غذایی و آب آلوده و نیز استنشاق ذرات آلوده از طریق هوا وارد بدن حیوان می شود. این بیماری صد در صد واگیردار است و میزان تلفات ناشی از این بیماری حداقل ۵ درصد گزارش شده است. برای پیشگیری از این بیماری باید جایگاه دام را تمیز نگه داشت، وسایل آلوده را ضد عفونی کرد و واکسیناسیون دامها را (بهار و پائیز) به موقع انجام داد.

گاوها گرفتار

چه بیماری هایی

می شوند

۲- طاعون گاوی:

از مهمترین علائم این بیماری می توان به تب شدید ۴۲ درجه اشاره کرد. ریزش آب از چشم ها، اسهال شدید، چرکی شدن مخاط فرج، زخم شدن دهان و لثه ها و نیز لرزش از سایر نشانه های این بیماری است.

عامل این بیماری «ویروس طاعون» است که از طریق مصرف مواد غذایی و آب آلوده و همچنین استنشاق ذرات آلوده از طریق هوا به بدن حیوان راه پیدا می کند. این بیماری به شدت واگیردار و غیرقابل درمان است به طوری که دام مبتلا به این بیماری از بین می رود. این بیماری از طریق دام های مبتلا و ناقل و نیز توسط اشیایی مانند کفش و لاستیک خودرو و ورود محصولات دامی آلوده به روستا مانند گوشت و شیر آلوده، انتقال می یابد.

برای جلوگیری از شیوع این بیماری باید دام های الوده را سوزاند، واکسیناسیون دامها را به موقع انجام داد و به پاکیزگی جایگاه دام اهمیت داد.

۳- شاربین (سیاه زخم):

از نشانه‌های این بیماری تب شدید، خونریزی از بینی و مقعد بعد از مرگ، مرگ ناگهانی و ادرار خونی است. با این حال روند بیماری اغلب به اندازه‌ای سریع است که علائم بیماری قبل از مرگ حیوان مشاهده نمی‌شود. عامل این بیماری «میکروب سیاه زخم» است که از طریق مصرف مواد غذایی و آب آلوده و استنشاق ذرات آلوده از طریق هوا وارد بدن دام می‌شود. این بیماری نیز به شدت واگیردار و غیر قابل درمان است. برای پیشگیری بهتر است واکسیناسیون دام‌ها به موقع انجام شود، لاشه‌های آلوده سوزانده شود و مراقب بود که حیوان از مواد غذایی و آب آلوده استفاده نکند. بهترین زمان واکسیناسیون برای پیگشیری از این بیماری ۱۵ اسفند تا خرداد است.

گاوها گرفتار

چه بیماری‌هایی

می شوند

۴- شاربین علامتی (سیاه پا):

این بیماری از جمله بیماری‌هایی است که منشأ باکتریایی دارد و دام را درگیر می‌کند. حساسیت دام‌های جوان به آن بیشتر از دام‌های مسن است. علائم این بیماری نیز تب شدید، ورم قسمتی از بدن که بیشتر در ناحیه ران و جلوی دست‌هاست که اگر به آن دست بز نیم صدایی مانند شکستگی شنیده می‌شود. میکروب ناقل این بیماری از طریق مصرف مواد غذایی و آب آلوده و نیز تماس مستقیم دام سالم با دام آلوده وارد بدن حیوان می‌شود. این بیماری نیز به شدت واگیر و غیر قابل درمان است. جهت پیشگیری باید از واکسیناسیون، رعایت بهداشت، جلوگیری از ورود دام آلوده به گله و سوزاندن لاشه‌های آلوده بهره برد.

۵- تیلریوز (زردی):

از مهمترین نشانه‌های این بیماری می‌توان به تب شدید، ناراحتی تنفسی، وجود سرفه، یبوست یا اسهال شدید، کم خونی، زردی مخاطات، تورم غدد لنفاوی اشاره کرد. عامل این بیماری انگل

تک یاخته‌ای است که بوسیله کنه‌ها به حیوان منتقل می‌شود. این بیماری واگیر است و میزان تلفات آن در گاوهای اصیل ۱۰۰ درصد، در گاوهای آمیخته (دورگ) ۵۰ درصد و در گاوهای بومی ۲۰ درصد است. واکسیناسیون، سمپاشی بر علیه کنه‌ها در جایگاه نگهداری دام و رعایت بهداشت از راههای پیشگیری آن می‌باشد.

۶- پاستورلوز (خشه خشه):

مهمترین علائم این بیماری قطع نشخوار، تنفس شدید، ورم گرم و دردناک در ناحیه گلوگاهی، ورم سر و گردن می‌باشد. عامل این بیماری میکروب «پاستورلا» که از طریق مصرف مواد غذایی و آب الوده و استنشاق ذرات الوده از طریق هوا و نیز زخم‌های جلدی به بدن حیوان وارد می‌شود. این بیماری نیز نسبتاً واگیر است و میزان تلفات آن حداقل ۱۰ درصد گزارش شده است. واکسیناسیون، رعایت بهداشت و جلوگیری از ورود دام‌های آلوده به گله سوزاندن یا دفن بهداشتی لاشه‌های آلوده از راههای پیشگیری آن می‌باشد.

گاوها گرفتار

چه بیماری‌هایی

می‌شوند

۷- بروسلوز (تب مالت):

مهمترین علائم و نشانه‌های این بیماری عبارت است از سقط جنین، به دنیا آوردن نوزادان ضعیف و ناتوان، کم شدن شیر دام‌ها، جفت ماندگی، تورم بیضه در دام‌های نر و عقیم شدن آنها. دام‌ها از طریق به دنیا آمدن از مادر آلوده به میکروب و خوردن شیر از مادر آلوده به میکروب، خوردن علوفه آلوده به میکروب، تماس با بافت‌ها و مایعات آلوده بدن (ترشحات زایمانی، ادرار، فضولات، خون) استفاده از منبع آب مشترک با دام‌های الوده نیز از طریق استنشاق میکروب‌های معلق در هوای آغل‌های الوده، گرفتار این بیماری می‌شوند. واکسیناسیون به موقع دام‌ها، ایجاد محل زندگی سالم و بهداشتی برای دام‌ها، خودداری از وارد کردن دام‌های بدون سابقه واکسیناسیون به محل

نگهداری سایر دام‌ها، پاکسازی محل زندگی دام‌ها و گندزدایی دوره‌ای کف و دیوار از راه‌های پیشگیری این بیماری به شمار می‌آیند. این بیماری به شدت واگیر است و درمان قطعی ندارد.

۸- سل گاوی:

از علائم این بیماری لاغری مفرط، کاهش شیر، سرفه‌های شدید و کوتاه که در نهایت خون آلوده می‌شود، تب مزمن و کاهش اشتها می‌باشد. عامل این بیماری میکروب سل است که از طریق مصرف مواد غذایی و آب آلوده، استنشاق ذرات آلوده از طریق هوا و تماس مستقیم در حین جفت‌گیری طبیعی با اسپرم آلوده وارد بدن دام می‌شود. این بیماری به نسبت واگیر است و حدود ۹۰ درصد تلفات دارد. برای پیشگیری، بهتر است تست سل هر سه ماه یکبار انجام شود، دام‌های مبتلا به صورت بهداشتی دفن و نظافت محل نگهداری دام‌ها رعایت شود (کلانی و همکاران، ۱۳۹۰؛ صادقی و همکاران، ۱۳۸۷).

گاوها گرفتار

چه بیماری‌هایی

می‌شوند

بیمه دام

گاوها از جمله دام هایی هستند که در تمامی نقاط کشور تحت پوشش بیمه قرار می گیرند. مدت زمان بیمه، از تاریخ عقد قرارداد به مدت یک سال شمسی می باشد. پوشش دهی بیمه دام، صرفاً در محدوده جغرافیایی که در بیمه نامه درج گردیده و به بیمه گذار ارائه شده، صورت می گیرد. شروع تعهدات صندوق بیمه، ۲۴ ساعت پس از امضاء قرارداد بیمه می باشد. خطراتی که تحت پوشش بیمه قرار می گیرد به شرح زیر می باشند.

الف - خطرات تحت پوشش در بیمه عمومی (پایه):

۱. عوامل طبیعی غیر قابل پیشگیری شامل: صاعقه، سیل، زلزله، مارگزیدگی، طوفان، آتش سوزی غیر عمد، یخ زدگی و سرمای خیلی شدید.
۲. بیماری های واگیردار و قرنطینه ای: سل و بروسلوز، تب برفکی، شاربن، هاری، لمپی، اسکین و سایر بیماری های نوظهور واگیردار و قرنطینه ای با تأیید رسمی سازمان دامپزشکی کشور.

ب- خطرات تحت پوشش در بیمه تکمیلی (الحاقی):

۱. بیماری های داخلی شامل: سندروم زمین گیری در گاو شیری (تب شیر، ورم پستان فوق حاد، متریت سبتسک و آسیب های وارده به اعصاب لگن)، جنین مومیائی، ورم پستان گانگرو نوز، پارگی لیگامانهای پستان (دام های زیر ۵ سال)، سوء هضم ناشی از فلج عصب واگ (انباشتگی و نفخ شکم، انباشتگی هزارلا و انباشتگی شیردان)، جابه جایی و پیچ خوردگی شیردان، اتساع و زخم های خونریزی دهنده شیردان، تورم ضربه ای نگاری، پريتونیت، ورم پرده خارجی قلب، سیروز، هپاتیت و آبسه کبدی، لوکوز، پنومونی، کوری دو چشم.
۲. آسیب ها و بیماری های دستگاه تناسلی: عوارض ناشی از سخت زایی، عفونت های رحمی، چسبندگی رحم، پارگی رحم، بیرون زدگی رحم به صورتی که قابل درمان نباشد، تورم یا چسبندگی بورس تخمدانی، تومورها، تورم و انسداد لوله های تخم بر، بارور نشدن دام و آندومتریت مزمن.
۳. اختلالات عمومی اندام های حرکتی: لنگش (گنجدگی سم و عفونت مفاصل)، در رفتگی و شکستگی اندام های حرکتی، ستون فقرات و دنده ها.
۴. بیماری های عفونی: شاربن علامتی، تیلریوز، یون، تب نزله ای بدخیم، سالمونلوز، اکتینومایکوز، اکتینوباسیلوز و تب سه روزه.

بیمه دام

نکته: برای عقد قرارداد بیمه تکمیلی، وجود بیمه نامه عمومی الزامی است.

مبلغ کل حق بیمه و غرامت در سال زراعی ۹۶-۹۷ به ازای هر رأس دام طبق جداول زیر می باشد:

بیمه عمومی (واحدهای سنتی بهداشتی)

حداکثر مبلغ غرامت		سهم بیمه‌گذار	سهم دولت	کل حق بیمه	مورد بیمه
تلف شدن	ذبح اجباری				
۴۵,۰۰۰,۰۰۰	۱۸,۰۰۰,۰۰۰	۲۲۴,۶۴۰	۲۲۴,۶۴۰	۴۴۹,۲۸۰	تلیسه آبستن و گاو شیری شکم اول تا سوم حداکثر ۵ ساله
۳۶,۰۰۰,۰۰۰	۱۴,۰۰۰,۰۰۰	۱۷۶,۶۴۰	۱۷۶,۶۴۰	۳۵۳,۲۸۰	گاو شیری شکم چهارم به بعد حداکثر ۸ ساله
۹,۰۰۰,۰۰۰	۳,۵۰۰,۰۰۰	۴۴,۱۶۰	۴۴,۱۶۰	۸۸,۳۲۰	گوساله نر و ماده ۱ تا ۳ ماهه
۱۶,۰۰۰,۰۰۰	۶,۰۰۰,۰۰۰	۷۶,۸۰۰	۷۶,۸۰۰	۱۵۳,۶۰۰	گوساله نر و ماده ۴ تا ۹ ماهه
۲۳,۰۰۰,۰۰۰	۹,۰۰۰,۰۰۰	۱۱۳,۲۸۰	۱۱۳,۲۸۰	۲۲۶,۵۶۰	گوساله ماده ۹ تا ۱۵ ماهه و تلیسه غیر آبستن
۱۸,۰۰۰,۰۰۰	۵,۵۰۰,۰۰۰	۷۶,۸۰۰	۷۶,۸۰۰	۱۵۳,۶۰۰	گوساله نر ۹ تا ۱۵ ماهه
۳۴,۰۰۰,۰۰۰	۶,۵۰۰,۰۰۰	۱۱۵,۲۰۰	۱۱۵,۲۰۰	۲۳۰,۴۰۰	گاو نر تخمی ۱,۵ تا ۳ ساله

بیمه دام

بیمه تکمیلی گزینه ۱ (واحدهای سنتی بهداشتی)

حداکثر مبلغ غرامت		سهم بیمه‌گذار	سهم دولت	کل حق بیمه	مورد بیمه
تلف شدن	ذبح اجباری				
۲۷,۰۰۰,۰۰۰	۱۱,۰۰۰,۰۰۰	۱,۵۳۵,۳۰۴	۲۷۰,۹۳۶	۱,۸۰۶,۲۴۰	تلیسه آبستن و گاو شیری شکم اول تا سوم حداکثر ۵ ساله
۲۲,۰۰۰,۰۰۰	۸۸۰۰,۰۰۰	۱,۲۳۶,۸۹۳	۲۱۸,۲۷۵	۱,۴۵۵,۱۶۸	گاو شیری شکم چهارم به بعد حداکثر ۸ ساله
۵,۴۰۰,۰۰۰	۲,۲۰۰,۰۰۰	۲۱۱,۴۶۶	۳۷,۳۱۸	۲۴۸,۷۸۴	گوساله نر و ماده ۱ تا ۳ ماهه
۹,۵۰۰,۰۰۰	۳,۸۰۰,۰۰۰	۳۶۷,۸۳۲	۶۴,۹۱۲	۴۳۲,۷۴۴	گوساله نر و ماده ۴ تا ۹ ماهه
۱۴,۰۰۰,۰۰۰	۵,۵۰۰,۰۰۰	۴۳۳,۲۹۶	۷۶,۴۶۴	۵۰۹,۷۶۰	گوساله ماده ۹ تا ۱۵ ماهه و تلیسه غیر آبستن
۱۱,۰۰۰,۰۰۰	۳,۳۰۰,۰۰۰	۲۶۶,۵۸۷	۴۷,۰۴۵	۳۱۳,۶۳۲	گوساله نر ۹ تا ۱۵ ماهه
۲۰,۰۰۰,۰۰۰	۳,۹۰۰,۰۰۰	۷۶۹,۸۱۴	۱۳۵,۸۵۰	۹۰۵,۶۶۴	گاو نر تخمی ۱,۵ تا ۳ ساله

بیمه دام

بیمه تکمیلی گزینه ۲ (واحدهای سنتی بهداشتی)

حداکثر مبلغ غرامت		سهم بیمه‌گذار	سهم دولت	کل حق بیمه	مورد بیمه
تلف شدن	ذبح اجباری				
۳۶,۰۰۰,۰۰۰	۱۴,۰۰۰,۰۰۰	۱,۹۸۹,۴۰۸	۳۵۱,۰۷۲	۲,۳۴۰,۴۸۰	تلیسه آبستن و گاو شیری شکم اول تا سوم حداکثر ۵ ساله
۲۹,۰۰۰,۰۰۰	۱۱,۰۰۰,۰۰۰	۱,۵۷۸,۵۵۲	۲۷۸,۵۶۸	۱,۸۵۷,۱۲۰	گاو شیری شکم چهارم به بعد حداکثر ۸ ساله
۷,۲۰۰,۰۰۰	۲,۸۰۰,۰۰۰	۲۷۴,۰۱۳	۴۸,۳۵۵	۳۲۲,۳۶۸	گوساله نر و ماده ۱ تا ۳ ماهه
۱۳,۰۰۰,۰۰۰	۴,۸۰۰,۰۰۰	۴۷۹,۵۲۲	۸۴,۶۲۲	۵۶۴,۱۴۴	گوساله نر و ماده ۴ تا ۹ ماهه
۱۸,۰۰۰,۰۰۰	۷,۰۰۰,۰۰۰	۵۵۳,۶۵۶	۹۷,۷۰۴	۶۵۱,۳۶۰	گوساله ماده ۹ تا ۱۵ ماهه و تلیسه غیر آبستن
۱۵,۰۰۰,۰۰۰	۴,۲۰۰,۰۰۰	۳۵۰,۳۰۹	۶۱,۸۱۹	۴۱۲,۱۲۸	گوساله نر ۹ تا ۱۵ ماهه
۲۷,۰۰۰,۰۰۰	۴,۹۰۰,۰۰۰	۱,۰۰۷,۶۷۸	۱۷۷,۸۲۶	۱,۱۸۵,۵۰۴	گاو نر تخمی ۱,۵ تا ۳ ساله

بیمه دام

بیمه عمومی (گاوهای بومی)

حداکثر مبلغ غرامت		سهم بیمه‌گذار	سهم دولت	کل حق بیمه	مورد بیمه
تلف شدن	ذبح اجباری				
۲۶,۰۰۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۲۹,۶۰۰	۱۲۹,۶۰۰	۲۵۹,۲۰۰	تلیسه آبستن و گاو شیری حداکثر ۸ ساله
۵,۲۰۰,۰۰۰	۲,۰۰۰,۰۰۰	۲۵,۹۲۰	۲۵,۹۲۰	۵۱,۸۴۰	گوساله نر و ماده ۱ تا ۳ ماهه
۹,۰۰۰,۰۰۰	۳,۴۰۰,۰۰۰	۴۴,۶۴۰	۴۴,۶۴۰	۸۹,۲۸۰	گوساله نر و ماده ۴ تا ۹ ماهه
۱۳,۰۰۰,۰۰۰	۵,۰۰۰,۰۰۰	۲۲,۶۸۰	۲۲,۶۸۰	۴۵,۳۶۰	گوساله ماده ۹ تا ۱۵ ماهه و تلیسه غیر آبستن
۱,۰۰۰,۰۰۰	۳,۰۰۰,۰۰۰	۴۶,۸۰۰	۴۶,۸۰۰	۹۳,۶۰۰	گوساله نر ۹ تا ۱۵ ماهه
۲۰,۰۰۰,۰۰۰	۳,۵۰۰,۰۰۰	۸۴,۶۰۰	۸۴,۶۰۰	۱۶۹,۲۰۰	گاو نر تخمی حداکثر ۴ ساله

بیمه تکمیلی گزینه ۱ (گاوهای بومی)

حداکثر مبلغ غرامت		سهم بیمه‌گذار	سهم دولت	کل حق بیمه	مورد بیمه
تلف شدن	ذبح اجباری				
۸,۰۰۰,۰۰۰	۳,۰۰۰,۰۰۰	۳۷۴,۸۸۰	۹۳,۷۲۰	۴۶۸,۶۰۰	تلیسه آبستن و گاو شیری حداکثر ۸ ساله
۱,۶۰۰,۰۰۰	۶۰۰,۰۰۰	۴۳,۲۹۶	۱۰,۸۲۴	۵۴,۱۲۰	گوساله نر و ماده ۱ تا ۳ ماهه
۲,۸۰۰,۰۰۰	۱,۰۵۰,۰۰۰	۵۳,۰۳۸	۱۳,۲۵۹	۶۶,۲۹۷	گوساله نر و ماده ۴ تا ۹ ماهه
۴,۰۰۰,۰۰۰	۱,۵۰۰,۰۰۰	۷۳,۹۲۰	۱۸,۴۸۰	۹۲,۴۰۰	گوساله ماده ۹ تا ۱۵ ماهه و تلیسه غیر آبستن
۳,۲۰۰,۰۰۰	۹۰۰,۰۰۰	۷۸,۸۲۰	۱۹,۶۸۰	۹۸,۵۰۰	گوساله نر ۹ تا ۱۵ ماهه
۶,۰۰۰,۰۰۰	۱,۱۰۰,۰۰۰	۲۹۳,۰۸۸	۷۳,۲۷۲	۳۶۶,۳۶۰	گاو نر تخمی حداکثر ۴ ساله

بیمه تکمیلی گزینه ۲ (گاوهای بومی)

حداکثر مبلغ غرامت		سهم بیمه‌گذار	سهم دولت	کل حق بیمه	مورد بیمه
تلف شدن	ذبح اجباری				
۱۰,۵۰۰,۰۰۰	۴,۰۰۰,۰۰۰	۴۹۴,۱۶۰	۱۲۳,۵۴۰	۶۱۷,۷۰۰	تلیسه آبستن و گاو شیری حداکثر ۸ ساله
۲,۱۰۰,۰۰۰	۸۰۰,۰۰۰	۵۷,۰۷۲	۱۴,۲۶۸	۷۱,۳۴۰	گوساله نر و ماده ۱ تا ۳ ماهه
۳,۷۰۰,۰۰۰	۱,۳۵۰,۰۰۰	۹۹,۳۸۴	۲۴,۸۴۶	۱۲۴,۲۳۰	گوساله نر و ماده ۴ تا ۹ ماهه
۵,۰۰۰,۰۰۰	۲,۰۰۰,۰۰۰	۱۳۴,۴۰۰	۳۳,۶۰۰	۱۶۸,۰۰۰	گوساله ماده ۹ تا ۱۵ ماهه و تلیسه غیر آبستن
۴,۲۰۰,۰۰۰	۱,۲۰۰,۰۰۰	۱۰۳,۶۸۰	۲۵,۹۲۰	۱۲۹,۶۰۰	گوساله نر ۹ تا ۱۵ ماهه
۸,۰۰۰,۰۰۰	۱,۴۰۰,۰۰۰	۳۸۸,۰۳۲	۹۷,۰۰۸	۴۸۵,۰۴۰	گاو نر تخمی حداکثر ۴ ساله

بیمه دام

بیمه عمومی (گاوهای آمیخته)

حداکثر مبلغ غرامت		سهم بیمه‌گذار	سهم دولت	کل حق بیمه	مورد بیمه
تلف شدن	ذبح اجباری				
۳۶,۰۰۰,۰۰۰	۱۴,۰۰۰,۰۰۰	۱۸۰,۰۰۰	۱۸۰,۰۰۰	۳۶۰,۰۰۰	تلیسه آبستن و گاو شیری حداکثر ۸ ساله
۷,۰۰۰,۰۰۰	۲,۸۰۰,۰۰۰	۳۵,۲۸۰	۳۵,۲۸۰	۷۰,۵۶۰	گوساله نر و ماده ۱ تا ۳ ماهه
۱۳,۰۰۰,۰۰۰	۴,۹۰۰,۰۰۰	۶۴,۴۴۰	۶۴,۴۴۰	۱۲۸,۸۸۰	گوساله نر و ماده ۴ تا ۹ ماهه
۱۸,۰۰۰,۰۰۰	۷,۰۰۰,۰۰۰	۹۰,۰۰۰	۹۰,۰۰۰	۱۸۰,۰۰۰	گوساله ماده ۹ تا ۱۵ ماهه و تلیسه غیر آبستن
۱۴,۰۰۰,۰۰۰	۴,۲۰۰,۰۰۰	۶۵,۵۲۰	۶۵,۵۲۰	۱۳۱,۰۴۰	گوساله نر ۹ تا ۱۵ ماهه
۲۷,۰۰۰,۰۰۰	۵,۰۰۰,۰۰۰	۱۱۵,۲۰۰	۱۱۵,۲۰۰	۲۳۰,۴۰۰	گاو نر تخمی حداکثر ۴ ساله

بیمه تکمیلی گزینه ۱ (گاوهای آمیخته)

مورد بیمه	کل حق بیمه	سهم دولت	سهم بیمه‌گذار	حداکثر مبلغ غرامت	
				ذبح اجباری	تلف شدن
تلیسه آبستن و گاو شیری حداکثر ۸ ساله	۶۴۹,۶۵۰	۱۲۹,۹۳۰	۵۱۹,۷۲۰	۴,۲۵۰,۰۰۰	۱۱,۰۰۰,۰۰۰
گوساله نر و ماده ۱ تا ۳ ماهه	۷۵,۰۳۰	۱۵,۰۰۶	۶۰,۰۲۴	۸۵۰,۰۰۰	۲,۲۰۰,۰۰۰
گوساله نر و ماده ۴ تا ۹ ماهه	۱۳۰,۳۸۰	۲۶,۰۸۶	۱۰۴,۳۰۴	۱,۴۵۰,۰۰۰	۳,۸۵۰,۰۰۰
گوساله ماده ۹ تا ۱۵ ماهه و تلیسه غیر آبستن	۱۸۳,۶۰۰	۳۶,۷۲۰	۱۴۶,۸۸۰	۲,۱۵۰,۰۰۰	۵,۵۰۰,۰۰۰
گوساله نر ۹ تا ۱۵ ماهه	۱۳۶,۸۰۰	۲۷,۳۶۰	۱۰۹,۴۴۰	۱,۳۰۰,۰۰۰	۴,۴۰۰,۰۰۰
گاو نر تخمی حداکثر ۴ ساله	۵۱۶,۰۰۰	۱۰۳,۲۰۰	۴۱۲,۸۰۰	۱,۵۰۰,۰۰۰	۸,۵۰۰,۰۰۰

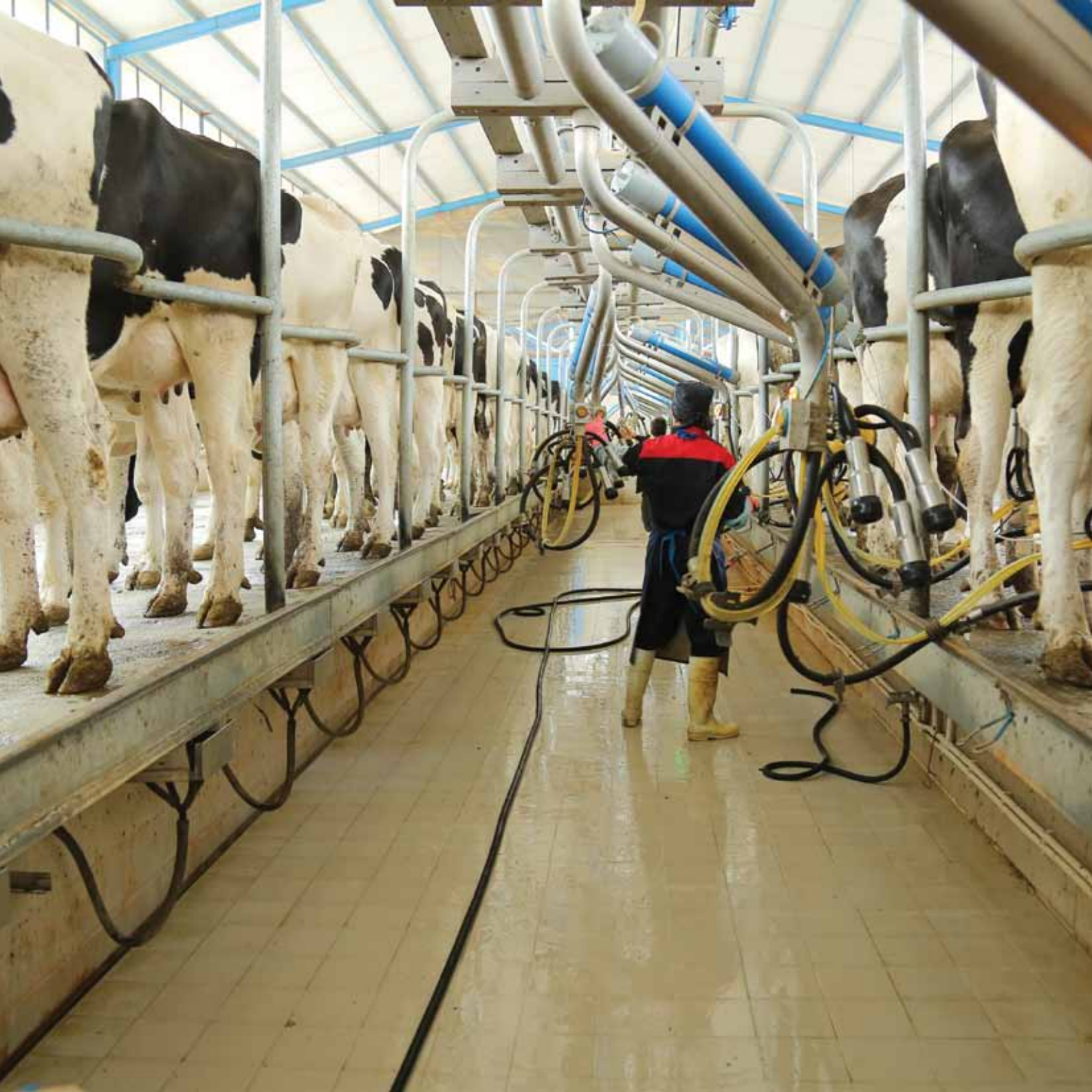

بیمه دام

بیمه تکمیلی گزینه ۲ (گاوهای آمیخته)

مورد بیمه	کل حق بیمه	سهم دولت	سهم بیمه‌گذار	حداکثر مبلغ غرامت	
				ذبح اجباری	تلف شدن
تلیسه آبستن و گاو شیری حداکثر ۸ ساله	۸۰۹,۴۰۰	۱۶۱,۸۸۰	۶۴۷,۵۲۰	۵,۵۰۰,۰۰۰	۱۳,۵۰۰,۰۰۰
گوساله نر و ماده ۱ تا ۳ ماهه	۹۳,۴۸۰	۱۸,۶۹۶	۷۴,۷۸۴	۱,۱۰۰,۰۰۰	۲,۷۰۰,۰۰۰
گوساله نر و ماده ۴ تا ۹ ماهه	۱۶۳,۵۹۰	۳۲,۷۱۸	۱۳۰,۸۷۲	۱,۹۰۰,۰۰۰	۴,۷۵۰,۰۰۰
گوساله ماده ۹ تا ۱۵ ماهه و تلیسه غیر آبستن	۲۳۴,۰۰۰	۴۶,۸۰۰	۱۸۷,۲۰۰	۲,۷۵۰,۰۰۰	۷,۰۰۰,۰۰۰
گوساله نر ۹ تا ۱۵ ماهه	۱۷۱,۶۰۰	۳۴,۳۲۰	۱۳۷,۲۸۰	۱,۶۵۰,۰۰۰	۵,۵۰۰,۰۰۰
گاو نر تخمی حداکثر ۴ ساله	۶۱۶,۶۲۰	۱۲۳,۳۲۴	۴۹۳,۲۹۶	۱,۹۵۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰,۰۰۰

طرح توجی

توجیه اقتصادی طرح پرورش گاو شیرده (دورأس تلیسه آبستن دورگ)

مشخصات فنی طرح:

زمین: زمین محل اجرای طرح لازم است ضمن مسطح بودن، به گونه ای باشد تا امکان ساخت و ساز بر اساس جهات اربعه و جهت وزش باد نیز در آن میسر باشد. پی ریزی باید بر اساس نوع خاک زمین باشد. متراژ مورد نیاز زمین، برای ۲ رأس تلیسه آبستن، حدود ۷۰ متر مربع خواهد بود.

ساختمان: بر اساس شرایط استاندارد و نوع مصالح موجود در منطقه ساخته می شود. در هر صورت دیوارها باید بر روی پی ریزی مناسبی که می تواند بتن، سنگ، شفته و... باشد، بنا گردد.

تأسیسات: شامل تأمین آب، برق و سایر ادوات مورد نیاز می باشد. آب می تواند از طریق قنات، چاه یا تانکر تأمین گردد.

مفروضات طرح:

ردیف	موضوع	واحد	مقدار
۱	ظرفیت طرح	رأس	۲
۲	طول دوره	روز	۳۶۵
۳	تعداد دوره در سال	دوره	۱
۴	نرخ خرید تلیسه آبستن دو رگ	رأس-ریال	۸۵,۰۰۰,۰۰۰
۵	میزان تولید شیر	رأس-دوره-کیلوگرم	۳,۵۵۰
۶	میانگین مصرف کنسانتره و مکمل غذایی	رأس-روزانه-کیلوگرم	۴
۷	میانگین مصرف یونجه	روزانه-کیلوگرم	۴
۸	میانگین مصرف کاه	روزانه-کیلوگرم	۳
۹	میانگین مصرف سیلوی ذرت	روزانه-کیلوگرم	۹
۱۰	نرخ خرید کنسانتره	کیلوگرم-ریال	۱۷,۵۰۰
۱۱	نرخ خرید یونجه	کیلوگرم-ریال	۱۴,۰۰۰
۱۲	نرخ خرید کاه	کیلوگرم-ریال	۵,۵۰۰
۱۳	نرخ خرید سیلوی ذرت	کیلوگرم-ریال	۴,۰۰۰
۱۴	بهداشت و درمان	دوره-ریال	۸,۰۰۰,۰۰۰
۱۵	هزینه های عمومی و فروش	درصد	۵

توجیه اقتصادی

طرح پرورش

گاو شیرده

توجه: نرخ ها و قیمت هایی که در این طرح توجیهی مبنای محاسبات قرار گرفته اند، مربوط به زمان چاپ کتاب (پائیز ۹۷) است. با توجه به اینکه هر سال با میزانی از تورم قیمت ها روبه رو هستیم، برای سال های آتی، نرخ ها و قیمت های مذکور به اندازه تورم تغییر خواهد کرد. با این حال، از آنجا که غالباً نرخ تورم تأثیر یکسانی بر هزینه ها و درآمدها می گذارد، انتظار می رود تأثیر چندانی در درآمد نهایی ایجاد نکرده. به عنوان مثال: اگر نرخ تورم در سال ۱۳۹۸ بیست درصد باشد، هزینه های پرورش گاو بیست درصد افزایش می یابد. از آنجا که معمولاً این افزایش در هزینه، به قیمت فروش محصولات تولیدی اضافه می گردد، درآمد ایجاد شده در مقایسه با درآمد محاسبه شده در این طرح توجیهی، علیرغم تورم، ثابت باقی می ماند.

نیازهای مالی طرح:

نیازهای مالی

ردیف	نوع هزینه	مبلغ مورد نیاز
۱	هزینه های ثابت	۲۱۱,۵۷۵,۰۰۰
۲	هزینه های جاری	۱۱۹,۸۴۵,۵۹۵
	جمع	۳۳۱,۴۲۰,۵۹۵

نحوه تأمین سرمایه

ردیف	منبع	درصد	مبلغ
۱	آورده متقاضی	۱۵	۵۱,۵۰۰,۰۰۰
۲	تسهیلات بانکی	۸۵	۲۸۰,۰۰۰,۰۰۰
	جمع	۱۰۰	۳۳۱,۵۰۰,۰۰۰

توجیه اقتصادی

طرح پرورش

گاو شیرده

هزینه های طرح

الف) هزینه های ثابت

۱) زمین:

زمین مورد نیاز حدود ۷۰ متر مربع می باشد که متناسب با منطقه احداث، ارزش ریالی آن تغییر می کند. با توجه به اینکه جمعیت هدف ما در این طرح، واحدهای کوچک روستایی است، فرض بر این است که افراد متقاضی دارای زمین مناسب هستند و بنابراین ارزش زمین در محاسبات این طرح، صفر در نظر گرفته شده است.

۲) ساختمان:

با توجه به اینکه هزینه ساخت جایگاه پرورش گاو، بر اساس مناطق مختلف جغرافیایی و مصالح، متغیر است و نمی توان بر آورد مناسبی از آن به عمل آورد، در اینجا تنها به ذکر بخش های مختلفی که مورد نیاز است، بدون بر آورد هزینه، در قالب جدول ذیل اکتفا می کنیم. هر متقاضی می تواند بر اساس شرایط منطقه خود، هزینه های احتمالی این بخش را بر آورد کند و در خانه های مربوطه قرار دهد.

ردیف	موضوع	واحد	مقدار
۱	فضای مسقف (آغل، انبار علوفه، انبار کنسانتره و ...)	مترمربع	۳۰
۲	فضای غیر مسقف (بهار بند و ...)	مترمربع	۴۰
	جمع	مترمربع	۷۰

توجیه اقتصادی

طرح پرورش

گاو شیرده

۳) ماشین آلات و تجهیزات:

ردیف	شرح	تعداد	هزینه واحد (ریال)	هزینه کل (ریال)
۱	مخزن ذخیره آب	۱	۷,۱۲۰,۰۰۰	۷,۱۲۰,۰۰۰
۲	باسکول	۱	۲۰,۰۰۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰,۰۰۰
۳	سمپاش	۱	۹۰۰,۰۰۰	۹۰۰,۰۰۰
۴	فرغون	۱	۱,۹۸۰,۰۰۰	۱,۹۸۰,۰۰۰
۵	پیل	۱	۲۰۰,۰۰۰	۲۰۰,۰۰۰
۶	چهار شاخ	۱	۱۰۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰
۷	پاروی نظیف	۱	۲۰۰,۰۰۰	۲۰۰,۰۰۰
۸	لباس و کفش کار	۱	۱,۰۰۰,۰۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰
	جمع			۳۱,۵۰۰,۰۰۰

۴) خرید دام:

شرح	تعداد (راس)	نرخ خرید رأس (ریال)	مبلغ کل خرید (ریال)
تلیسه آبستن (دورگ)	۲	۸۵,۰۰۰,۰۰۰	۱۷۰,۰۰۰,۰۰۰

جمع هزینه های ثابت:

ردیف	شرح	هزینه کل (ریال)
۱	زمین	۰
۲	ساختمان	۰
۳	وسایل و تجهیزات	۳۱,۵۰۰,۰۰۰
۴	خرید دام	۱۷۰,۰۰۰,۰۰۰
۵	هزینه های پیش بینی نشده (۵٪)	۱۰,۰۷۵,۰۰۰
	جمع کل	۲۱۱,۵۷۵,۰۰۰

توجیه اقتصادی

طرح پرورش

گاو شیرده

ب) هزینه های جاری

۱) هزینه خوراک:

ردیف	شرح	میانگین مصرف روزانه یک رأس گاو شیرده (کیلوگرم)	میانگین مصرف روزانه یک رأس گاو گوساله نر (کیلوگرم)	میانگین مصرف سالانه دو رأس گاو شیرده (کیلوگرم)	میانگین مصرف سالانه دو رأس گاو شیرده نر (کیلوگرم)	قیمت هر کیلوگرم (ریال)	قیمت کل (ریال)
۱	کنسانتره	۴	۲	۱۴۶۰	۷۳۰	۱۷,۵۰۰	۳۸,۳۲۵,۰۰۰
۲	یونجه	۴	۱,۵	۱۴۶۰	۵۴۷,۵	۱۴,۰۰۰	۲۸,۱۰۵,۰۰۰
۳	سیلوی ذرت	۹	۳	۳۲۸۵	۱۰۹۵	۴,۰۰۰	۱۷,۵۲۰,۰۰۰
۴	کاه	۲,۵	۱,۵	۹۱۲,۵	۵۴۷,۵	۵,۵۰۰	۸,۰۳۰,۰۰۰
۵	آغوز	۰	۰,۰۴	۰	۱۴,۶	۱۴,۰۰۰	۲۰۴,۴۰۰
۶	شیر	۰	۰,۹۳	۰	۳۳۹,۴۵	۱۴,۰۰۰	۴,۷۵۲,۳۰۰
	جمع کل	۱۷	۶,۵	۶۲۰,۵	۲۳۷۲,۵	----	۹۶,۹۳۶,۷۰۰

توجیه اقتصادی

طرح پرورش

گاو شیرده

۲) هزینه بیمه:

شرح	تعداد(راس)	حق بیمه واحد(ریال)	کل حق بیمه
تلیسه آبستن و گاو شیری شکم اول	۲	۲,۲۸۲,۸۰۸	۴,۵۶۵,۶۱۶
گوساله نر	۲	۳۱۸,۱۷۳	۶۳۶,۳۴۶
جمع	۴	۲,۶۰۰,۹۸۱	۵,۲۰۱,۹۶۲

۳) هزینه های پزشکی

ردیف	شرح	تعداد	مبلغ واحد (ریال)	مبلغ کل (ریال)
۱	بهداشت و درمان	-	۸,۰۰۰,۰۰۰	۸,۰۰۰,۰۰۰
۲	تلقیح مصنوعی	۲	۲,۰۰۰,۰۰۰	۴,۰۰۰,۰۰۰
جمع				۱۲,۰۰۰,۰۰۰

جمع هزینه های جاری:

ردیف	شرح	هزینه کل (ریال)
۱	خوراک	۹۶,۹۳۶,۷۰۰
۲	بیمه	۵,۲۰۱,۹۶۲
۳	هزینه های پزشکی	۱۲,۰۰۰,۰۰۰
۴	سایر هزینه ها (۵٪)	۵,۷۰۶,۹۳۳
جمع کل		۱۱۹,۸۴۵,۵۹۵

توجیه اقتصادی

طرح پرورش

گاو شیرده

ج) هزینه های مالی:

مبلغ (ریال)	شرح
۲۸۰,۰۰۰,۰۰۰	کل مبلغ وام
%۴	نرخ کارمزد سالانه
۳۰۹,۴۰۰,۰۰۰	کل مبلغ بازپرداخت
۲۹,۴۰۰,۰۰۰	کارمزد کل دوره
۵,۱۶۰,۰۰۰	اقساط ماهانه (اصل وام)
۶۱,۹۲۰,۰۰۰	اقساط سالانه
۵ سال	مدت بازپرداخت
۲,۴۵۰,۰۰۰	کارمزد سالانه

توجیه اقتصادی

طرح پرورش

گاو شیرده

درآمد:

ردیف	شرح	مقدار	واحد	مبلغ واحد (ریال)	مبلغ کل (ریال)
۱	فروش شیر	۷,۱۰۰	کیلوگرم	۱۴,۰۰۰	۹۹,۴۰۰,۰۰۰
۲	فروش گوساله ۳۰۰ کیلویی	۲	رأس	۷۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۴۰,۰۰۰,۰۰۰
	جمع				۲۳۹,۴۰۰,۰۰۰

صورت سود و زیان سالانه:

مبلغ (ریال)	شرح
۲۳۹,۴۰۰,۰۰۰	درآمد فروش
	بهای تمام شده
۱۱۴,۱۳۸,۶۶۲	خوراک
	پزشکی
	بیمه
۱۲۵,۲۶۱,۳۳۸	سود ناخالص
۵,۷۰۶,۹۳۳	هزینه های عمومی
۱۱۹,۵۵۴,۴۰۵	سود خالص قبل از کسر کارمزد
۲,۴۵۰,۰۰۰	کارمزد
۱۱۷,۱۰۴,۴۰۵	سود خالص بعد از کسر کارمزد

توجیه اقتصادی

طرح پرورش

گاو شیرده

خالص مانده سالانه:

هزینه کل (ریال)	شرح	ردیف
۱۱۷,۱۰۴,۴۰۵	سود (زیان) سالانه	۱
۶۱,۹۲۰,۰۰۰	اقساط سالانه (اصل وام)	۲
۵۵,۱۸۴,۴۰۵	خالص مانده سال	۳
۴,۵۹۸,۷۰۰	میانگین درآمد ماهانه	

طرح توجی

توجیه اقتصادی طرح پرورش گوساله پرواری

مشخصات فنی طرح:

زمین: زمین محل اجرای طرح لازم است ضمن مسطح بودن، به گونه ای باشد تا امکان ساخت و ساز بر اساس جهات اربعه و جهت وزش باد نیز در آن میسر باشد. پی ریزی باید بر اساس نوع خاک زمین باشد. متراژ مورد نیاز زمین، برای ۲ رأس تلیسه آبستن، حدود ۷۰ متر مربع خواهد بود.

ساختمان: بر اساس شرایط استاندارد و نوع مصالح موجود در منطقه ساخته می شود. در هر صورت دیوارها باید بر روی پی ریزی مناسبی که می تواند بتن، سنگ، شفته و... باشد، بنا گردد.

تأسیسات: شامل تأمین آب، برق و سایر ادوات مورد نیاز می باشد. آب می تواند از طریق قنات، چاه یا تانکر تأمین گردد.

مفروضات طرح:

ردیف	موضوع	واحد	مقدار
۱	ظرفیت طرح	رأس	۶
۲	طول دوره	روز	۲۷۰
۳	تعداد دوره در سال	دوره	۱
۴	نرخ خرید گوساله نر ۳ ماهه	کیلوگرم-ریال	۳۰۰,۰۰۰
۵	وزن خرید گوساله	کیلوگرم	۱۰۰
۶	وزن فروش	کیلوگرم	۳۱۶
۷	میانگین مصرف کنسانتره و مکمل غذایی	رأس-روزانه-کیلوگرم	۲,۹۶
۸	میانگین مصرف یونجه	رأس-روزانه-کیلوگرم	۰,۹۳۴
۹	میانگین مصرف سیلوی ذرت	رأس-روزانه-کیلوگرم	۶
۱۰	میانگین مصرف کاه	رأس-روزانه-کیلوگرم	۰,۳
۱۱	نرخ خرید کنسانتره	کیلوگرم-ریال	۱۷,۵۰۰
۱۲	نرخ خرید یونجه	کیلوگرم-ریال	۱۴,۰۰۰
۱۳	نرخ خرید سیلوی ذرت	کیلوگرم-ریال	۴,۰۰۰
۱۴	نرخ خرید کاه	کیلوگرم-ریال	۵,۵۰۰
۱۵	دارو و درمان	رأس-دوره-ریال	۱,۵۰۰,۰۰۰
۱۶	هزینه های عمومی و فروش	درصد	۵

توجیه اقتصادی

طرح پرورش

گوساله پروری

توجه: نرخ ها و قیمت هایی که در این طرح توجیهی مبنای محاسبات قرار گرفته اند، مربوط به زمان چاپ کتاب (پایتز ۹۷) است. با توجه به اینکه هر سال با میزانی از تورم قیمت ها روبه رو هستیم، برای سال های آتی، نرخ ها و قیمت های مذکور به اندازه تورم تغییر خواهد کرد. با این حال، از آنجا که غالباً نرخ تورم تأثیر یکسانی بر هزینه ها و درآمدها می گذارد، انتظار می رود تأثیر چندانی در آمد نهایی ایجاد نگردد.

به عنوان مثال: اگر نرخ تورم در سال ۱۳۹۸ بیست درصد باشد، هزینه های پرورش گاو بیست درصد افزایش می یابد. از آنجا که معمولاً این افزایش در هزینه، به قیمت فروش محصولات تولیدی اضافه می گردد، در آمد ایجاد شده در مقایسه با در آمد محاسبه شده در این طرح توجیهی، علیرغم تورم، ثابت باقی می ماند.

نیازهای مالی طرح:

نیازهای مالی

ردیف	نوع هزینه	مبلغ مورد نیاز
۱	هزینه های ثابت	۳۳,۰۷۵,۰۰۰
۲	هزینه های جاری	۳۵۸,۴۷۴,۵۷۰
	جمع	۳۹۱,۵۴۲,۵۷۰

نحوه تأمین سرمایه

ردیف	منبع	درصد	مبلغ
۱	آورده متقاضی	۲۵	۹۱,۵۴۲,۵۷۰
۲	تسهیلات بانکی	۷۵	۳۰۰,۰۰۰,۰۰۰
	جمع	۱۰۰	۳۹۱,۵۴۲,۵۷۰

توجیه اقتصادی

طرح پرورش

گوساله پروری

هزینه های طرح

الف) هزینه های ثابت:

۱) **زمین:** زمین مورد نیاز حدود ۶۰ متر مربع می باشد که متناسب با منطقه احداث، ارزش ریالی آن تغییر می کند. با توجه به اینکه جمعیت هدف مادر این طرح، واحدهای کوچک روستایی است، فرض بر این است که افراد متقاضی دارای زمین مناسب هستند و بنابراین ارزش زمین در محاسبات این طرح، صفر در نظر گرفته شده است.

۲) **ساختمان:** با توجه به اینکه هزینه ساخت جایگاه پرورش گاو، بر اساس مناطق مختلف

جغرافیایی و مصالح، متغیر است و نمی توان بر آورد مناسبی از آن به عمل آورد، در اینجا تنها به ذکر بخش های مختلفی که مورد نیاز است، بدون بر آورد هزینه، در قالب جدول ذیل اکتفا می کنیم. هر متقاضی می تواند بر اساس شرایط منطقه خود، هزینه های احتمالی این بخش را بر آورد کند و در خانه های مربوطه قرار دهد.

ردیف	موضوع	واحد	مقدار
۱	فضای مسقف (آغل، انبار علوفه، انبار کنسانتره و ...)	مترمربع	۳۰
۲	فضای غیر مسقف (بهار بند و ...)	مترمربع	۴۰
	جمع	مترمربع	۷۰

توجیه اقتصادی

طرح پرورش

گوساله پروری

۳) ماشین آلات و تجهیزات:

ردیف	شرح	تعداد	هزینه واحد (ریال)	هزینه کل (ریال)
۱	مخزن ذخیره آب	۱	۷,۱۲۰,۰۰۰	۷,۱۲۰,۰۰۰
۲	باسکول	۱	۲۰,۰۰۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰,۰۰۰
۳	سمپاش	۱	۹۰۰,۰۰۰	۹۰۰,۰۰۰
۴	فرغون	۱	۱,۹۸۰,۰۰۰	۱,۹۸۰,۰۰۰
۵	بیل	۱	۲۰۰,۰۰۰	۲۰۰,۰۰۰
۶	چهار شاخ	۱	۱۰۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰
۷	پاروی تنظیف	۱	۲۰۰,۰۰۰	۲۰۰,۰۰۰
۸	لباس و کفش کار	۱	۱,۰۰۰,۰۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰
	جمع			۳۱,۵۰۰,۰۰۰

جمع هزینه های ثابت:

ردیف	شرح	هزینه کل (ریال)
۱	زمین	۰
۲	ساختمان	۰
۳	وسایل و تجهیزات	۳۱,۵۰۰,۰۰۰
۴	هزینه های پیش بینی نشده (۵٪)	۱,۵۷۵,۰۰۰
	جمع کل	۳۳,۰۷۵,۰۰۰

ب) هزینه های جاری:

۱) خرید دام

ردیف	شرح	تعداد (راس)	وزن (کیلوگرم)	وزن کل (کیلوگرم)	قیمت واحد (کیلوگرم ریال)	مبلغ کل خرید (ریال)
۱	گوساله پرواری دو رگ	۶	۱۰۰	۶۰۰	۳۰۰,۰۰۰	۱۸۰,۰۰۰,۰۰۰

۲) هزینه خوراک:

ردیف	شرح	میانگین مصرف دوره ۹ ماهه یک رأس گوساله (کیلوگرم)	میانگین مصرف دوره ۹ ماهه ۶ رأس گوساله (کیلوگرم)	قیمت هر کیلوگرم (ریال)	قیمت کل (ریال)
۱	کنسانتره	۸۰۰	۴۸۰۰	۱۷,۵۰۰	۸۴,۰۰۰,۰۰۰
۲	یونجه	۲۵۲	۱۵۱۲	۱۴,۰۰۰	۲۱,۱۶۸,۰۰۰
۳	کاه	۸۰	۴۸۰	۵,۵۰۰	۲,۶۴۰,۰۰۰
۴	سیلوی ذرت	۱۶۴۵	۹۸۷۰	۴,۰۰۰	۳۹,۴۸۰,۰۰۰
	جمع کل	۲۶۹۷	۱۶۶۶۲	----	۱۴۷,۲۸۸,۰۰۰

توجیه اقتصادی

طرح پرورش

گوساله پرواری

۳) هزینه بیمه:

شرح	تعداد (راس)	حق بیمه واحد (ریال)	کل حق بیمه
فگوساله نر	۶	۹۲۴,۱۵۴	۵,۵۴۴,۹۲۴

۴) هزینه های پزشکی:

ردیف	شرح	تعداد	مبلغ واحد (ریال)	مبلغ کل (ریال)
۱	دارو و درمان	۶	۱,۵۰۰,۰۰۰	۹,۰۰۰,۰۰۰

جمع هزینه های جاری:

ردیف	عنوان هزینه	مبلغ مورد نیاز
۱	خرید دام (پروراری)	۱۸۰,۰۰۰,۰۰۰
۲	خوراک	۱۴۷,۲۸۸,۰۰۰
۳	هزینه پزشکی	۹,۰۰۰,۰۰۰
۴	بیمه	۵,۵۴۴,۹۲۴
۵	سایر هزینه ها (۵ درصد)	۱۶,۶۴۱,۶۴۶
	جمع کل	۳۵۸,۴۷۴,۵۷۰

توجیه اقتصادی

طرح پرورش

گوساله پروراری

ج) هزینه های مالی:

شرح	مبلغ (ریال)
کل مبلغ وام	۳۰۰,۰۰۰,۰۰۰
نرخ کارمزد سالانه	٪۴
کل مبلغ بازپرداخت	۳۳۱,۵۰۰,۰۰۰
کارمزد کل دوره	۳۱,۵۰۰,۰۰۰
اقساط ماهانه (اصل وام)	۵,۰۰۰,۰۰۰
اقساط سالانه	۶۰,۰۰۰,۰۰۰
مدت بازپرداخت	۵ سال
کارمزد سالانه	۲,۶۲۵,۰۰۰

توجیه اقتصادی

طرح پرورش

گوساله پرواری

درآمد:

ردیف	شرح	تعداد (راس)	وزن هر واحد (کیلوگرم)	وزن کل (کیلوگرم)	قیمت هر کیلو (ریال)	مبلغ کل فروش (ریال)
۱	فروش گوساله پرواری	۶	۳۱۶	۱,۸۹۶	۲۵۰,۰۰۰	۴۷۴,۰۰۰,۰۰۰

صورت سود و زیان سالانه:

مبلغ (ریال)	شرح
۴۷۴,۰۰۰,۰۰۰	درآمد
	بهای تمام شده
	خرید گوساله
۳۴۱,۸۳۲,۹۲۴	پزشکی
	خوراک
	بیمه
۵,۵۴۴,۹۲۴	سود ناخالص
۱۶,۶۴۱,۶۴۶	هزینه های عمومی
۱۱۵,۵۲۵,۴۳۰	سودخالص قبل از کسر بهره
۲,۶۲۵,۰۰۰	هزینه های مالی
۱۱۲,۹۰۰,۴۳۰	سود خالص بعد از کسر کارمزد

توجیه اقتصادی

طرح پرورش

گوساله پروری

خالص مانده سالانه:

مبلغ (ریال)	شرح	ردیف
۱۱۲,۹۰۰,۴۳۰	سود (زیان) سالانه	۱
۶۰,۰۰۰,۰۰۰	اقساط سالانه (اصل وام)	۲
۵۲,۹۰۰,۴۳۰	خالص مانده سال	۳
۴,۴۰۸,۳۶۹	میانگین درآمد ماهانه	

فهرست منابع:

۱. ایرانپور، جهانشاه، نصیری، فرهاد، والی زاده، منوچهر، عمادی، حسین (۱۳۹۵) دامپروری، تهران، انتشارات شرکت چاپ و نشر کتاب های درسی ایران.
۲. حاج سیدجوادی، محمدمهدی (۱۳۸۷) اطلس گاوهای ایران و جهان، تهران، انتشارات سروا.
۳. چاله چاله، عبدالعلی (۱۳۷۲) «رعایت نکات ضروری در ساخت جایگاههای پرورش گاو شیری»، نشریه پژوهش سازندگی، شماره ۱۸
۴. رازقی منش، محرم (۱۳۸۹) اصول پرواربندی گوسالهف انتشارات مدیریت هماهنگی ترویج کشاورزی سازمان جهاد کشاورزی استان قم.
۵. دوجی، مسعود (۱۳۹۴) «تغذیه یک واحد پرواربندی چگونه است؟»، ماهنامه آوای سلامت دانشکده دامپزشکی دانشگاه فردوسی مشهد، سال اول، شماره سوم.
۶. سیدزاده، فهیمه (۱۳۹۴) «روش طرح نویسی و ارزیابی اقتصادی طرح های تولیدی گاوداری»، ماهنامه آوای سلامت دانشکده دامپزشکی دانشگاه فردوسی مشهد، سال اول، شماره سوم.
۷. صادقی، بهزاد، باقری، سیدناصر، خلیل منش، رضا (۱۳۸۷) بیماری بروسلوز در دام، انتشارات مدیریت هماهنگی ترویج کشاورزی سازمان جهاد کشاورزی استان همدان.
۸. طلوع حیات، فیروز (۱۳۹۰) «اصول تغذیه گاو شیری و پرواری»، نشریه ۱۱۴ مدیریت هماهنگی ترویج کشاورزی سازمان جهاد کشاورزی استان آذربایجان شرقی.
۹. کلانی، حامد، فخار، مهدی، پقه، عبدالستار (۱۳۹۰) «مروری بر وضعیت کنونی بیماری های بابزیوز و تیلریوز و پراکندگی کنه های ناقل آنها در ایران»، مجله میکروبی شناسی ایران، سال ۵، شماره ۷.

فهرست منابع

۱۰. مردانی، الهه (۱۳۹۴) «نژادهای گوشتی در ایران»، ماهنامه آوای سلامت دانشکده دامپزشکی دانشگاه فردوسی مشهد، سال اول، شماره سوم.
۱۱. نعمتی، محمدحسین، مسلمیون، محمدتقی، حدادی، پیمان، قهرمانی، مهدی (۱۳۹۰) نقش تغذیه در پرورش دام، انتشارات مدیریت هماهنگی ترویج کشاورزی سازمان جهاد کشاورزی استان زنجان.
۱۲. نگهدار، حسین، کاظمی، مجید، صدیق، رویا (۱۳۸۹) پرورش گاو شیری، انتشارات مدیریت هماهنگی ترویج کشاورزی سازمان جهاد کشاورزی استان مازندران.
۱۳. نفیسی، مهرداد، سهرابی، شهاب، افشارف مجید (بی تا) مدیریت تغذیه گاو خشک، انتشارات مدیریت جهاد کشاورزی شهرستان پاکدشت اداره ترویج و نظام بهره‌برداری.
۱۴. یوسف جمال، حسین (۱۳۹۴) اصول پرورش گاو شیری، انتشارات مدیریت هماهنگی ترویج کشاورزی سازمان جهاد کشاورزی استان ایلام.
۱۵. امور دام جهاد کشاورزی خراسان رضوی (بی تا) بهبود تغذیه دام، انتشارات سازمان جهاد کشاورزی خراسان رضوی مدیریت هماهنگی ترویج کشاورزی.
۱۶. مردانی، زهرا، مجدم، مانی (۱۳۹۵) «بررسی مصرف توأم کودهای شیمیایی و زیستی نیتروژنه و زمان برداشت علوفه بر عملکرد کمی و کیفی جو دو منظوره»، پژوهشنامه کشاورزی، دوره ۸، شماره ۵.
۱۷. مصاحبه و گفتگو با افراد با تجربه و کارشناسان حوزه امور دام.

